

ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM
BOLYAI JÁNOS KATONAI MŰSZAKI KAR

***A MADÁRINFLUENZA VÍRUS ÉS AZ
ELLENE VALÓ VÉDEKEZÉS AKTUÁLIS
KÉRDÉSEI***

KÉSZÍTETTE: HORTOBÁGYI TÍMEA

2008

1. BEVEZETŐ

1. 1. Áttekintés

A madárinfluenza korunk egyik veszélyes és gyorsan terjedni képes vírusa, mely elsősorban a domesztikált és vadon élő szárnyas populációkat veszélyezteti.

A madárvonulások okán földrészeket érintő, gyorsan járványos jelleget öltő, nagy gazdasági kárt okozó, kóroktanilag jól elkülöníthető járványos betegség, amely a Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatal (OIE) listáján szerepel.¹ Az ellene való védekezés és hatékony fellépés napjaink egyik nagy kihívása a Föld országai számára.

Magyarországon jelentős számú baromfit tartanak mind nagyüzemi, mind pedig háztáji körülmények között, ezért egy esetleges járványkitörés esetén annak gyors, hatékony felszámolása különösen nagy jelentőséggel bír mind állategészségügyi, mind pedig nemzetgazdasági szempontból.

A figyelem középpontjába kerülésének legfőbb oka az, hogy Ázsiában előfordultak már szórványosan emberi megbetegedések is, melyeket a madárinfluenza vírusa okozott. A jelenlegi állatjárványokkal párhuzamosan, 2003 decembere óta több ázsiai országból (Kambodzsa, Kína, Indonézia, Thaiföld, Vietnam), és 2006 januárja óta Törökországból jelentettek laboratóriumi vizsgálatok által igazolt humán eseteket.²

Korábban Hongkongban két járványt észleltek: 1997-ben először jegyezték fel a H5N1 altípusú madárinfluenza-vírus által okozott emberi megbetegedéseket, ekkor a 18 beteg közül hat meghalt. 2003 elején egy korábban Dél-Kínában járt hongkongi családban a vírus két embert betegített meg, az egyikük meghalt.

A 2003 közepén Délkelet-Ázsiában, a baromfiállományokban elkezdődött madárinfluenza-járványok az eddig feljegyzett legnagyobb kiterjedésűek és legsúlyosabbak. A múltban eddig ez a betegség még soha nem érintett egy időben ennyi országot, ilyen sok szárnyas pusztulását okozva. Ezek a valós tényeken alapuló megállapítások is a járványhelyzet komolyságát mutatják.

A madárinfluenza H5N1 vírusa rávilágított az új betegségek terjedése elleni európai és nemzetközi együttműködés fontosságára. Bár a madárinfluenza jelenleg kis kockázatot jelent az emberi egészségre, a vírus Ázsiából Európára terjedésének módja mégis

¹ Forrás: A madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezés készenléti terve (FVM Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztály, 2005)

²Forrás: Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ

elgondolkodtató. Európa fertőző betegségek elleni védekezése ugyanis a modern világban legalább annyira függ attól, hogy mi folyik a világ más részein, mint attól, hogy mi történik Európában.

Témaválasztásomat legfőképpen a védelmi igazgatási szakon folytatott tanulmányaim indokolják, s végzős hallgatóként a hozzám legközelebb álló témának az állategészségügyi járványokat érzem. Dolgozatom egyaránt tartalmazza a központi irányítás szervei és a hatóságok által kidolgozott tervrendszer gyakorlatban történő alkalmazását és a világjárványra való felkészülés feladatait is.

1. 2. A dolgozat célja

A vírussal szembeni minél hatékonyabb fellépés érdekében elengedhetetlen a vírusról a pontos információk megszerzése, mely az alapját képezi az eredményes védekezés feltételei megteremtésének.

Dolgozatom megírásának célja, hogy általános áttekintést nyújtson a madárinfluenza vírusáról, illetve ismertesse a járvány kitörése esetén fogandó intézkedéseket. Be kívánom mutatni a védelmi igazgatási rendszer elemeinek feladatait és tevékenységét a járványveszély esetén, különös tekintettel az állategészségügyi hatóság és a rendőrség vonatkozásában. Szeretnék kitérni a madárinfluenza esetleges világjárvánnyá fejlődésének folyamatára, az ezzel kapcsolatos problémákra és a védekezés lehetséges módjaira is.

Pályamunkám fő vizsgáldási pontjai a világjárvánnyá való fejlődés köré összpontosulnak, az ehhez kapcsolódó, megválaszolendő kérdések a következők:

- ☞ Milyen szerepet játszanak a vándormadarak a madárinfluenza terjedésében?
- ☞ Mekkora a világjárvány kialakulásának veszélye, illetve kockázata?
- ☞ Mi a jelentősége a világjárvány kialakulásának?
- ☞ Milyen hatással lenne egy esetleges világjárvány a nemzetgazdaságra?
- ☞ Mit tehetünk a világjárvány hatékony kezelése, illetve megelőzése érdekében?

Ezen kérdésekre választ keresve, illetve magyarországi példákkal³ alátámasztva szeretném bemutatni a magyar állategészségügyi tevékenység rendszerét és Magyarországnak az esetleges világjárvány kialakulásakor alkalmazandó stratégiáját.

³ A 2006-ban a Bács-Kiskun megyei Bodogláron és a 2007-ben a Csongrád megyei Lapistón történt esetek feldolgozása. Ezen esetek ún. küszöbszint alattiaknak minősülnek, mert nem volt szükség a veszélyhelyzet Kormány általi kihirdetésére.

2. AMIT A MADÁRINFLUENZÁRÓL TUDNI KELL

2. 1. Az emberi influenza vírusa

Az influenza elnevezése az „influenza di freddo”⁴ szóösszetételből ered és a betegség megfázással való gyakori összefüggésére utal. Az emberi influenza erősen fertőző, gyorsan és tömegesen terjedő, vírus által okozott betegség, amely általában lázzal, izomfájdalmakkal, bágyadtsággal, légzőszervi panaszokkal, erős köhögéssel, orrfolyással, esetleg kötőhártya-gyulladásal jár. A betegség gyakran emésztőszervi, gyomor- és bélrendszeri panaszokat is okoz, valamint jelentkezhet a tüdőgyulladásra jellemző nehézlégzés, mellkasi és hátfájdalom is.

Az influenzavírusok fehérjeburokkal rendelkező, belsejükben ribonukleinsavat (RNS) tartalmazó részecskék. A ribonukleinsavat körülvevő fehérjék tulajdonságai alapján az influenzavírusokat A, B és C típusokba sorolják. Az élővilágban a legszélesebb körben az A-típusú influenzavírusok fordulnak elő, ezek az embert és a legkülönbözőbb állatfajokat egyaránt képesek megbetegíteni. A „B” és „C” típusú influenzavírusok állatokban nem fordulnak elő és emberi megbetegedéseket is ritkán okoznak.

Az influenzavírusok az élő szervezet sejtjeinek élősködői. Az élő gazdasejtekbe bejutva a sejteket arra készítetik, hogy a saját anyagcseréjük rovására akár több százezres-milliószámú állítsák elő a vírus részecskéit. A vírusoknak ezt a „szaporodását” megsokszorozódásnak, vírusréplikációnak nevezzük. Az élő sejt egyfajta vírusgyárrá változik és ez a folyamat a sejt pusztulásához vezet.

A szezonális humán influenza rendszerint az őszi és téli időszakban okoz megbetegedéseket a lakosság széles körében. Ezért nagy figyelmet kell fordítani a megfelelő oltóanyag- és vakcina ellátásra.

2. 2. A madárinfluenza vírusa

A madárinfluenza alapvetően a szárnyasok fertőző betegsége, amelyet az influenza „A” vírus különböző altípusai okoznak. A madárinfluenza-vírus nagymértékben fajspecifikus, de kivételes esetekben átlépheti a fajok közötti határt, humán megbetegedést okozva ezzel.

⁴ Jelentése: a hideg befolyása

Madárinfluenza a különféle házi baromfiállományokban, elsősorban pulykákban, gyöngytyúkokban, tyúkokban, vízimadarokban világszerte előfordulhat. Fertőzöttek lehetnek a vadon élő madárfajok, különösen a vízimadarak (vadkacsák, vadlibák, hattyúk, gázlómadarak), amelyek többnyire a betegség tüneteitől mentesen is hordozhatják a vírust. Ezeknek a madaraknak főleg a bélcsatornájában szaporodik, az ilyen állatok bélsarukkal fertőzik a vizeket és az odajáró – főleg vízibaromfi – fajok egyedeit.

Az állatok fertőződése bekövetkezhet eleve fertőzött örökítőanyag (tojás) felhasználásával, az állatok közvetlen egymás közötti érintkezésével, a vírus belégzésével, testvándékokkal, szennyezett takarmány felvételével, ivóvízzel.

Az emberi mulasztás, a tartási szabályok megszegése miatt a fertőzést gyakran vadmadarak, főleg vándorló vízi szárnyasok és gázlómadarak közvetítik, elsősorban a bélsaruk útján. Vadkacsákban, vadlibákban és számos más vándormadárfajban csak a bélcsatornára korlátozódó vírushordozás alakul ki, klinikai tünetek nélkül. Ezek a madárfajok tekinthetők az influenzavírusok természetes rezervoárjainak. A vírust a bélsarukkal ürítik; és ezek a madarak felelősek elsősorban a vírusok kontinensek közötti szóródásáért is.

A madárinfluenza lappangási ideje⁵ rövid, általában 1-3 nap. A megbetegedett madarak bágyadtak, elesettek, alig mozognak, nem repülnek, esetenként hasmenés alakul ki bennük és sokszor még a légzőszervi panaszok megjelenése előtt elpusztulnak. A betegségre jellemző légzőszervi tünetek orrfolyásban, kötőhártya-gyulladásban, tüsszögésben, krákogásban és gyakran a szemgödör alatti üregek gyulladásában nyilvánulnak meg.⁶ Erősebb megbetegítő-képességű vírustörzsek a madarakban vérzéses elváltozásokat is okozhatnak, esetenként a toroktájék és a taréj vizenyős duzzanata is megfigyelhető.

1. kép: Légzőszervi tünetek és a taréj duzzanata

Az emésztőszervi tünetek elsősorban hasmenésben nyilvánulnak meg. Főleg kacsákban, influenza fertőzés hatására megfigyeltek az idegrendszer betegségére utaló tüneteket is. Mivel a megbetegedés tünetei, vagy azok egy része más madárbetegségek esetén is észlelhetőek, a madárinfluenza megállapításához laboratóriumi vizsgálatok szükségesek.

⁵ Egy betegség lappangási ideje az állatnak a kórokozóval való fertőződése és az első klinikai tünetek megjelenése között eltelt idő.

⁶ A kacsáknál előfordulhat, hogy egyáltalán nem mutatnak klinikai tüneteket.

A madarak között súlyos influenzát okozó vírustörzsek mai ismereteink szerint a különféle madárfajokban sokszor tünetmentesen jelen lévő alacsony virulenciájú törzsekből néhány mutációt követően alakulnak ki, a megjelent magas virulenciájú törzsek viszont fertőzött madarakkal és a belőlük készült nyers termékekkel (hús, tojás, toll) továbbvihetők.

A madarak egyes fajai különböző fokban érzékenyek a kórokozóra. A vadonélő víziszárnyasok leggyakrabban tünetmentesen hordozhatják, de a bélsarukkal a környezetbe üríthetik a vírust. A háziszárnyasok a legérzékenyebbek a fertőzésre, azonban eltérések ebben az esetben is megmutatkoznak, ugyanis a házi vízi szárnyasok ellenállóbbak a többi fajnál. Míg a házityúk viszonylag ellenállóbb, a pulyka rendkívül érzékeny a vírus enyhébb változataira is. Fontos megjegyezni, hogy az állat kora nincs befolyással a megbetegedés valószínűségére. Egyes vírusváltozatok sem baromfira, sem emberre nem jelentenek veszélyt, míg mások, mint a hírhedt H5N1-es altípus, szárnyasokban nagy kiterjedésű járványokat okozhatnak. A kutatók szerint a madarak és különösen a vadkacsák jelentős szerepet játszanak az „A” típusú influenzavírusok fennmaradásában, az örökítő anyag átalakulásában, az újabb vírusváltozatok kialakulásában és az állatfajok valamint az ember közötti közvetítésben.

A madárinfluenza vírus a háziszárnyasokat tekintve két formában jelentkezhet: mérsékelt vagy fokozott megbetegítő-képességet mutathat. A madárinfluenzát okozó vírus tehát csoportosítható a megbetegítő képessége szerint. Eszerint beszélhetünk magas és alacsony virulenciájú madárinfluenza törzsekről. A mérsékelt megbetegítő-képességű kórokozó gyakran csak enyhe tüneteket okoz a madaraknál (pl. felborzolt tollazat, vagy a tojástermelés csökkenése), és könnyen megeshet, hogy ezeket a megbetegedéseket nem is észlelik.

A magas virulenciájú törzsek tömeges, nagy veszteséggel járó megbetegedéseket, míg az alacsony megbetegítő-képességű vírusok általában tünetmentes fertőzést, vagy enyhébb felső légúti megbetegedést okoznak. A fokozott megbetegítő-képességű kórokozó sokkal súlyosabb tüneteket idéz elő a szárnyasoknál. Gyorsan terjed a baromfiállományban, a megbetegedés több belső szervet is érint, és az első tünetek jelentkezését követő 48 órán belül észlelt elhullási arány gyakran elérheti a 100%-ot is.

A madárinfluenza „A” vírusának felszínén két fontos fehérje helyezkedik el, a hemagglutinin (H) és a neuraminidáz (N).⁷ Járványügyi szempontból a hemagglutinin a

⁷ A hemagglutininnek jelenleg 16 változata (H1-H16), a neuraminidáznak pedig 9 változata (N1-N9) ismert.

fontosabb, mert ez határozza meg a vírusnak azt a tulajdonságát, hogy képes legyen a célsejthez kötődni és abba belépni, ahol azután a vírus szaporodása végbemegy. A neuraminidáz a sejtben újonnan létrejött vírusrészecskéknek a sejtből történő kiürülését segíti elő. Mai ismereteink szerint a hemagglutininnek leginkább a H5 illetve H7 változatát hordozó influenzavírusok lehetnek fokozott megbetegítő-képességűek. Az Ázsiában 2003 vége óta vadmadarak és háziszárnyasok között kialakuló járványokat az influenza „A” vírus H5N1 altípusa okozza.

A H5 illetve H7 altípusú madárinfluenza-vírusok kezdetben általában alacsony megbetegítő-képességű formában jelennek meg a baromfiállományban, ha azonban lehetőségük van a baromfi populációban terjedni, a tapasztalatok alapján néhány hónapon belül mutáció⁸ következtében fokozott megbetegítő-képességűvé válhatnak. Éppen ezért megjelenésük mindig aggodalmat kelt az állattartókban még akkor is, ha a fertőzés kezdeti tünetei enyhék.

A madárinfluenzát okozó vírus hőre érzékeny, 70°C hőmérsékleten biztosan elpusztul. Tehát a szokásos konyhatechnológia alkalmazásával, azaz sütéssel és főzéssel elpusztítható. Még az esetlegesen fertőzött állat húsa és egyéb részei sem közvetítik a fertőzést, ha azok kellően meg vannak sütvé, illetve főzve. Az alapvető higiéniai követelmények betartása⁹ ettől függetlenül elengedhetetlen. Ezen szabályok betartásán túl kerülni kell minden olyan helyet, ahol fertőzött baromfi vagy egyéb madár fordulhat elő. A közvetlen kapcsolatot beteg baromfival, élő vagy elhullott vadmadárral, valamint állati ürülékkel szennyezett felületekkel kerülni kell. Különösen fontos a gyermekek figyelmét felhívni erre, hiszen kíváncsiságuk miatt könnyebben közvetlen kapcsolatba kerülhetnek a fertőzött állatokkal.

A megbetegedéseket Vietnámban, Thaiföldön, Kambodzsában, majd Laoszban, Indonéziában, Malajziában, Kínában, Kazahsztánban, Mongóliában, Japánban, Észak-Koreában, Oroszország szibériai és déli területein állapították meg, legutóbb pedig kimutatták a vírus jelenlétét Törökország nyugati felén, Romániában a Duna-deltában, és nem zárható ki, hogy megjelenik további országokban is.

Madárinfluenzával érintett országokból nem szabad semmilyen élő szárnyast (baromfi, díszmadár, vadmadár) vagy ilyen származású nyers terméket (hús, toll, tojás)

⁸ A vírus tulajdonságait meghatározó örökítő anyag hirtelen megváltozása

⁹ Például az alapos kézmosás és a háztartási fertőtlenítőszeres használata

behozni.¹⁰ Az érintett országokban való tartózkodás alatt kerülni kell az állatvásárokat, baromfitenyésztő gazdaságokat, a közvetlen kapcsolatot élő baromfival, élő vagy elhullott vadmadárral, kerülni kell a közvetlen kapcsolatot állati ürülékkel szennyezett felületekkel. Kerülni kell a járvány által sújtott területeken a baromfitelepek, élőállat-piacok, állatkertek, madárkereskedések látogatását, illetve az ilyen helyen dolgozók esetében a szükséges védőintézkedéseket (védőruházat, maszk viselése, rendszeres kézmosás, fertőtlenítés, hatékony légelszívás) be kell tartani. Kerülni kell a nyers vagy nem kellően átsütött, illetve megfőzött csirke, kacska, más baromfi és azok részeinek, illetve tojásuk fogyasztását. Az ellenőrizetlen (például utcán árult) ételek fogyasztásától is tartózkodni kell. Azokon a területeken, ahol baromfijárványok fordulnak elő, a nyers tojást nem szabad olyan ételek készítéséhez felhasználni, melyeket a tojás hozzáadása után, a fogyasztás előtt már nem hőkezelnek.

A szárnyasok húsának fogyasztásához hasonlóan nem jelent többletkockázatot az emberi egészségre nézve az sem, ha az emberek olyan vízben fürdőznek, amelynek a közelében feltehetően fertőzött madarak vannak jelen.¹¹ Erre a megállapításra az Európai Betegségmegelőző és Felügyeleti Központ (ECDC) szakemberei jutottak többször megismételt felmérések és vizsgálatok segítségével. Mivel a kórokozó koncentrációja a nagy mennyiségű vízben jelentősen felhígul, közel nullára csökken annak az esélye, hogy az embert képes megbetegíteni. Mindezek ellenére a kockázatbecslés kitér arra, hogy az egészséget általánosan veszélyeztető zoonózisok¹² és a fürdővízben található humán mikrobák szerepét nem szabad alábecsülni, és hangsúlyozták, hogy az Európai Unió fürdővízre vonatkozó direktívájában foglaltakat be kell tartani.

A H5N1 madárinfluenza vadon élő madarak által a baromfiállományokra illetve az egyéb fogságban tartott madarakra történő terjesztése kockázatának csökkentése érdekében az Európai Bizottság 2005 októberében határozatot adott ki.¹³

Az erősen patogén madárinfluenza hazai baromfiállományokban történő kimutatása súlyos veszteségeket okoz a teljes magyar baromfiágazat, különösen pedig az érintett területeken gazdálkodó baromfitartók számára. A madárinfluenza egy olyan állatbetegség, amelynek megelőzése és esetleges felszámolása elsősorban állategészségügyi feladat. A

¹⁰ Állati eredetű élelmiszerek behozatala az Európai Unió tagállamain kívülről egyébként is tilos, mert azok számos fertőző állatbetegséget terjeszthetnek.

¹¹ A megállapítás csak a nagy kiterjedésű tavakra, illetve folyókra igaz, a kisebb méretű felszíni vizekre (például kacsausztató) nem. A veszélyesség megállapításánál egyéni kockázatbecslés szükséges, csak ez alapján tehetjük meg a szükséges intézkedéseket. (Forrás: Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ)

¹² Állatról emberre terjedő betegségek

¹³ 2005/734/EK határozat

felszámoláshoz szükséges állategészségügyi intézkedések pedig számottevő pénzügyi terhet rónak a központi költségvetésre.

2. 3. A humán megbetegedést okozó madárinfluenza vírus

A madárinfluenza kapcsán rendszeresen felmerül az emberi megbetegedés kérdése. Annak ellenére, hogy a madárinfluenza a szárnyasok betegsége, nagyon ritkán és különleges körülmények között az embert is képes megfertőzni.¹⁴ Az A/H5N1 madárinfluenza-vírus egy állatokat megbetegítő vírus, ami nem könnyen fertőzi meg az emberi szervezetet. Ahhoz, hogy az ember fertőzésveszélynek legyen kitéve, nagy mennyiségű vírussal történő expozíció szükséges. Az emberi megbetegedés csak a fertőzött állattal való nagyon szoros, közvetlen kapcsolat, érintkezés során alakulhat ki. Az eddigi emberi megbetegedések is ilyen módon történtek. 2005 októberét követően azoknak az országoknak a száma, melyek első ízben jelentettek humán megbetegedéseket, négyről kilencre emelkedett, annak következtében, hogy a madarak körében terjedő fertőzés földrajzi kiterjedtsége nőtt.

A fertőzést követően néhány napos lappangási idővel a beteg emberekben magas láz, nagyfokú elesettség, majd nagy mennyiségű vérsavó kiválásával járó tüdőgyulladás alakult ki. A madárinfluenza vírus a szárnyasok ürülékével, váladékával, vérével terjedhet állatról emberre. A baromfitelepeken, a szárnyas-feldolgozóiparban dolgozókra éppen ezért különleges biztonsági szabályok vonatkoznak.

A madárinfluenza-vírustörzsek nagy mennyiségben, elsősorban baromfibélsárból, az állatokkal szoros kapcsolatban élve, nem megfelelő higiéniai körülmények között tartósan belélegezve emberben is megtelepedhetnek, megbetegedést idézhetnek elő, és különösen elégtelen orvosi ellátás mellett halálesethez is vezethetnek. Az emberi esetek száma azonban arányait tekintve egyértelműen mutatja, hogy nincs szó a madárról emberre történő tömeges terjedésről, mindössze szórványos eseteket látunk. Ha a madárinfluenza vírus genetikailag módosul, kialakulhat olyan változata, mely már képes emberről emberre is terjedni, tehát átalakul emberi influenzavírussá, amely az emberek körében járványosan terjed. A madárinfluenza emberről emberre terjedésére vonatkozóan nincsenek bizonyítékok.

¹⁴ 2003. decembere óta a világon összesen 112 személy esetében igazolták a laboratóriumi vizsgálatok, hogy megbetegedésüket a szárnyasok között terjedő influenza A vírus H5N1 altípusa okozta. (Forrás: WHO)

A madárinfluenza-vírus háziszárnyas populációban történő széleskörű elterjedésének az emberi egészség szempontjából két fő kockázata van:

- ☞ A vírusnak baromfiról közvetlen módon emberre történő terjedése, amely nagyon súlyos emberi megbetegedést idézhet elő.
- ☞ A vírus örökítő anyagának változása során olyan emberi influenzavírussá alakulhat, mely fokozott humán megbetegítő-képességgel rendelkezik, és ez a változat könnyen terjedhet majd emberről emberre. Ezt már a világvjárvány kezdetének tekinthetjük.

Az emberi megbetegedéshez a fertőzött állattal való nagyon szoros, közvetlen kontaktus szükséges, a vírus bélsárral, váladékokkal, vérrel terjedhet állatról emberre. Ebből következően a leginkább veszélyeztetettek köre a baromfitelepek dolgozóiból, illetve a szárnyas feldolgozóiparban foglalkoztatottakból tevődik össze. Éppen ezért ezekre

a dolgozókra különleges biztonsági rendszabályok vonatkoznak.

Az A/H5N1 madárinfluenza-vírus által okozott humán megbetegedések globális száma 2003-2007. között (Forrás: www. oie.int)

Ország	2003		2004		2005		2006		2007		Összesen	
	MB	H	MB	H	MB	H	MB	H	MB	H	MB	H
Azerbajdzsán	0	0	0	0	0	0	8	5	0	0	8	5
Kambodzsa	0	0	0	0	4	4	2	2	1	1	7	7
Kína	1	1	0	0	8	5	13	8	5	3	27	17
Djibuti	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
Egyiptom	0	0	0	0	0	0	18	10	20	5	38	15
Indonézia	0	0	0	0	20	13	55	45	40	34	115	92
Irak	0	0	0	0	0	0	3	2	0	0	3	2
Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2
Nigéria	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Thaiföld	0	0	17	12	5	2	3	3	0	0	25	17
Törökország	0	0	0	0	0	0	12	4	0	0	12	4
Vietnám	3	3	29	20	61	19	0	0	7	4	100	46
Összesen	4	4	46	32	98	43	115	79	76	50	339	208

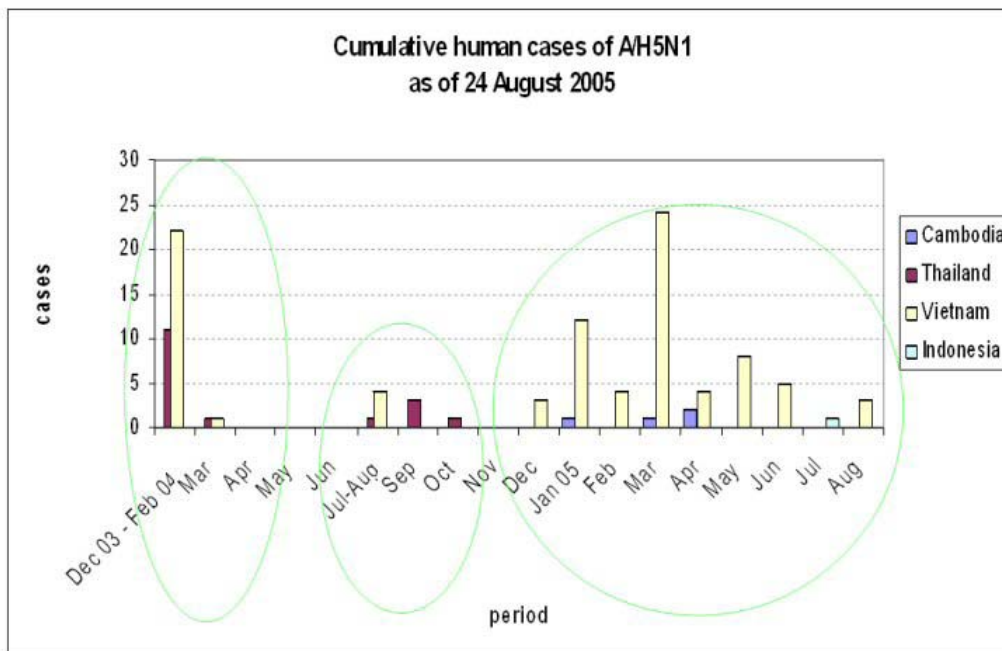
MB = megbetegedések száma; H = halálozások száma

embert, az A/H5N1 altípus okozta a legtöbb súlyos humán megbetegedést és halálesetet. Az emberi megbetegedések főként Egyiptomban, Vietnamban, Kambodzsában, Indonéziában és Thaiföldön fordultak elő.¹⁵

A szezonális influenzától eltérően a H5N1 altípusú madárinfluenza-vírus által okozott, regisztrált megbetegedéseket szokatlanul súlyos klinikai lefolyás, gyors rosszabbodás és magas arányú halálozás jellemzi. Rendszerint több létfontosságú szerv

¹⁵ Az Egészségügyi Világszervezet által nyilvántartott esetek mindegyikében laboratóriumi vizsgálatokkal igazolták a madárinfluenza H5N1 altípusának jelenlétét.

egyidejű elégtelen működése okozza a beteg halálát. A madárinfluenza vírus által okozott emberi megbetegedések során kialakult halálos kimenetelű tüdőgyulladás többnyire elsődleges, úgynevezett víruseredetű tüdőgyulladás volt, ami nem gyógyítható antibiotikumokkal.

A laboratóriumi vizsgálattal igazoltan H5N1 madárinfluenza vírus által okozott emberi megbetegedések 2003 december – 2005. augusztus 24. között (Forrás: www.europa.eu.int)

A humán fertőzés legfontosabb módját a közvetlen kapcsolat jelenti a fertőzött szárnyasokkal, vagy az ürülékük által szennyezett tárggyal, illetve felülettel. A legtöbb emberi megbetegedés eddig olyan vidéki, vagy városkörnyéki területeken alakult ki, ahol sok családban tartanak baromfit a ház körül úgy, hogy a szárnyasok szabadon mozognak, néhol bemehetnek a házba is és gyakran olyan helyeken tartózkodnak, ahol a gyermekek játszanak. A fertőzött szárnyasok ürüléke nagy mennyiségben tartalmazza a vírust, ebből következően a szennyezett környezet számos lehetőséget kínál a fertőzés terjedéséhez. A fertőzés kialakulása a szárnyasok levágása, tisztítása, illetve feldolgozása, valamint a főzéshez történő előkészítése során a legvalószínűbb.

Általánosságban az a tapasztalat, hogy az állatok influenzavírusai közvetlenül nem terjednek át az emberre és fordítva sem. Viszont rendkívüli körülmények között, például ha valaki folyamatosan és nagy mennyiségben lélegzi be a madárinfluenza vírusát tartalmazó port, akkor előfordulhat, hogy emberben közvetlenül a madárinfluenza vírusa okoz

megbetegedést.¹⁶ Viszont az teljes bizonyossággal kimondható, hogy a madárinfluenza vírusa emberről emberre nem képes áterjedni.¹⁷ Ezt azzal magyarázhatjuk, hogy a madaraktól fertőzött emberek esetében emberről emberre terjedést egy esetben sem sikerült igazolni. Ez pedig arra mutat, hogy a madárról az emberbe került vírusnak az ember csak alkalmi gazdája, továbbadni pedig nem képes. Az emberi megbetegedések megelőzhetők, ha az emberek távol tartják magukat a madárinfluenzában beteg baromfitól.

Nem zárható ki azonban, hogy a jövőben kialakul olyan influenza vírustörzs, amely a mai szezonálisan előforduló influenzatörzsekhez hasonlóan képes lesz emberről emberre terjedve járványokat kialakítani, ez azonban nem madárinfluenza vírustörzs, hanem egy új, ma még nem létező humán influenza vírustörzs lesz. Semmilyen adat nem támasztja alá azt a véleményt, hogy egy ilyen új törzs a jelenleg madárinfluenzát okozó H5N1 törzsből alakulna ki. A ma ismert három nagy humán influenzajárvány egyike sem madárinfluenzát okozó törzsből alakult ki, azaz a több tucatnyi ismert madárinfluenza-járvány egyikét sem követte humán járvány.

A hazánkban közfogyasztásra forgalomba kerülő baromfihús és szárnyasok húsból előállított húskészítmények madárinfluenza vírussal való fertőzöttsége és fertőzést terjesztő szerepe kizártnak tekinthető, mert több mint 35 éve mentesek vagyunk a betegségtől¹⁸, s ha esetleg jelentkezne is, a nagyon szigorú állategészségügyi hatósági intézkedések megakadályozzák, hogy a fertőzött helyekről hús kerüljön kereskedelmi forgalomba.

A helyzet részletesebb figyelemmel kíséréséhez, a kockázatbecsléshez és a H5N1 madárinfluenzában megbetegedett személyek kezeléséhez elengedhetetlen, hogy a továbbiakban országonként meghatározott adatok álljanak rendelkezésre és ezeket az adatokat időben tegyék közzé.

2. 4. A madárinfluenza elleni oltóanyagról

A madárinfluenza vírusa ellen a megelőző (profilaktikus) vakcinázás az Európai Unióban tilos – Dél-Franciaország kivételével. Jelenleg még nem áll rendelkezésre hatékony vakcina egy humán világjárványt okozó vírus ellen. Minden évben gyártanak

¹⁶ Az Ázsiában észlelt emberi, de madárinfluenza vírusa által okozott megbetegedések azok között jelentkeztek, akik a madarakkal nap mint nap, „hivatásszerűen” foglalkoztak, és a munkavégzés során egyéni védőmaszkot sem használtak.

¹⁷ Forrás: Dr. Varga János - Dr. Tuboly Sándor - Dr. Mészáros János: A háziállatok fertőző betegségei; egyetemi tankönyv (Bp., 1999)

¹⁸ A gyengébb virulenciájú törzseket hazai vadon élő madárfajok is hordozzák.

influenza elleni oltóanyagokat, de ezek nem nyújtanak védelmet a madárinfluenza humán világjárvány kialakulása esetén, csak a szokásos, humán, szezonális influenza ellen alakítanak ki immunitást. Tehát még sehol a világon nem áll rendelkezésre a madárinfluenza ellen, az emberek számára védelmet adó, közforgalomban lévő oltóanyag. Ennek oka az is, hogy még nem is alakult ki az emberi influenzavírus, mely világjárványt okozhat. Az e vírus ellen készített vakcina várhatóan széles körben csak néhány hónappal a járvány kitörését követően lesz elérhető.

Az Egészségügyi Világszervezet 2005 áprilisában bocsátotta a saját oltóanyaggyártással rendelkező országok, így Magyarország rendelkezésére is a H5N1 madárinfluenza vírustörzset, amelyet Délkelet-Ázsiában szárnyasok között zajló és emberi megbetegedéseket is okozó járványhoz tartozó emberből mutattak ki. Ezzel ajánlott próbagyártást végezni a vakcina gyártási technikai, technológiai és adminisztrációs begyakorlására.¹⁹ A WHO azzal a céllal adta át a vírustörzset, hogy az érintett országok annak felhasználásával kidolgozzák és teszteljék azt a vakcinagyártási technológiát, amelyet majd akkor kell működésbe hozni, amikor az influenzavírusok természetéből adódó változékonyság következtében a madárinfluenza vírusnak már egy olyan változata alakul ki, mely emberről emberre is képes terjedni, és így egy, az emberiséget érintő új világjárvány kezdődik.

Ebből a vírustörzsből állította elő Magyarország azt a kísérleti vakcinát, amelyet közel 100 önkéntes kapott meg. Ez a kísérleti vakcina azt a célt szolgálja, hogy az esetleges világjárvány kezdetén már rendelkezésre álljon az új vakcina nagyüzemi gyártásának módszere. Ennek azért van óriási jelentősége, mert a világjárványt okozó vírus megjelenésekor a hazai vakcina gyártásunk már zökkenőmentesen beindítható lesz és a világjárványt okozó vírus elleni oltóanyag a szokásosnál rövidebb idő alatt lesz alkalmazható a lakosság védelmében. A humán kísérlet, illetve az önkéntesek beoltása pedig azért szükséges, hogy kiderüljön: megfelel-e a gyártási technológia arra, hogy az általa előállított oltóanyag a szervezetben védettséget alakítson ki az adott kórokozóval szemben. Folyamatban vannak a klinikai vizsgálatok, melyek meghatározzák, hogy a kísérleti vakcinák teljes védettséget nyújtanak-e, és a különböző összetételű készítmények közül melyekben hasznosul a leggazdaságosabban a vakcinában lévő antigén mennyiség. Ha ugyanis sikerül csökkenteni az oltóanyagban a kellő védettség kialakításához szükséges antigén mennyiségét, akkor ezzel növelhető a gyártott vakcina mennyisége. Mivel a

¹⁹ Ez utóbbi alatt a rendkívül szigorú engedélyezési eljárást értjük.

vakcina gyártásához felhasznált vírusnak teljesen egyeznie kell a járványt okozó vírussal, ezért az új, világjárványt okozó vírus megjelenése, illetve a világjárvány kezdetének bejelentése előtt nem kezdődhet meg a nagyarányú, kereskedelmi célú oltóanyag-termelés. A másik problémát a jelenlegi globális gyártókapacitás nagysága okozza, ez ugyanis jóval kisebb, mint amilyenre egy világjárvány során várhatóan szükség lenne.

Az Országos Epidemiológiai Központ virológusai által felhasznált vírustörzs arra hivatott, hogy abból kialakítva egy, az oltóanyaggyártásra alkalmas készítményt, a hazai oltóanyaggyártást felkészítsék a világjárványt okozó vírus ellen védelmet biztosító oltóanyag termelésére. Így a vakcinagyártás a világjárvány beindulásakor remélhetőleg zökkenőmentes lesz, és a vakcina minél rövidebb idő alatt bevethető lesz a veszélyeztetett csoportok védelmében. A kísérleti vakcinával végzett állatkísérletek sikeresen lezárultak, viszont a vakcina gyártási és engedélyezési folyamata az állatoltásokat követően az emberi próbaoltásokig terjed.²⁰ Ez a kísérleti vakcina nem kerül közforgalomba, nem használják fel az utazók oltására sem, csupán a vakcina gyártásában és ellenőrzésében résztvevő személyek oltását végzik el vele.

A madárinfluzzával érintett országokba történő utazás előtt sem kell madárinfluenza ellen védőoltást kérni. Utazás előtt ajánlatos felkeresni a háziorvost és a legközelebbi nemzetközi oltóhelyet, az utazás egészségügyi veszélyeiről és a megelőzés módjairól való tájékozódás érdekében.

Ahol tartósan előfordul az állatállományokban a madárinfluenza, ajánlják, hogy a szokványos emberi vakcinával oltsák be a baromfival foglalkozókat. A cél az, hogy a vírus mutációját megakadályozzuk, azaz ne gondozzanak beteg állatokat olyan emberek, akik maguk is fertőztek a humán influenza vírusától, mert nőhet a két vírus találkozásának az esélye. Természetesen ez a vakcina nem védi meg az embereket a madárinfluzzától. Az emberek csak kivételesen betegszenek meg közvetlenül a madárinfluenza vírusától, a madárinfluenza fertőzöttséget nem terjesztik, így nem jöhet szóba az emberek tömeges immunizálása madárinfluenza ellen.

A madárinfluenza ellen az Európai Unió jelenleg tiltja a veszélyeztetett állományok immunizálását, mert az megzavarhatja a vírus megjelenésének felismerését, gátolja az állategészségügyi igazgatási és hatósági intézkedéseket.²¹ A vész-vakcinázás igénybevételi

²⁰ A klinikai kísérletek ahhoz szükségesek, hogy a megnyugtató eredményekkel záruló állatkísérleteket követően igazolják a vakcina hatékonyságát emberben is.

²¹ Kivételesen vannak arra példák, hogy a védőkörzeteket övező zónában beoltják a baromfiállományokat azért, hogy a járvány rohamos terjedését lassítsák. Az ilyen területeken is intenzív, a fertőzéseket felderítő diagnosztikai vizsgálatok szükségesek.

lehetőségét szakértői bizottság véleményezi, mely az igazgatási intézkedések kiegészítéseként járványelfojtó célú lehet. A vész-vakcinázási tervet és annak végrehajtását a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium a bizottság határozata alapján engedélyezi. Az engedélyezett vakcinázást követően az oltott terület baromfiállományai forgalmi korlátozás alá kerülnek és az oltott állományok valamennyi egyedét a járványelfojtást követően zárt vágással ártalmatlanítani kell. A zárt vágás csak akkor engedélyezhető, ha biztosítható a levágott állatok friss húsának megfelelő jelölése.

Fontos érv a madarak védőoltása ellen, hogy az oltott állatok ugyan valóban ritkán betegszenek meg, de a kórokozó vírust a betegség tüneteitől mentesen is üríthetik. Vietnamban kísérletképpen védőoltásban részesítik a baromfiállományokat, mert ott gyakorlatilag végrehajthatatlanok az állategészségügyi igazgatási rendszabályok. Ennek oka főként az, hogy azokon a területeken sokkal szorosabb az ember és a baromfi mindennapi kapcsolata és az alapvető higiéniai feltételek is túlnyomó többségben hiányoznak.²² Kutatók feltételezése szerint azért indult ki az utolsó 50 év minden új emberi influenza járványa Ázsiából, mert ott igazán bőséges alkalom van a madár és az ember vírusainak kereszteződéséhez, amit még a sertés is segít közvetíteni a fajok között.

Amennyiben az emberi világjárványt okozó új vírus kialakul és azt izolálják, a WHO megküldi az országoknak azt a vírustörzset, melynek segítségével a tömeges emberi megbetegedéseket megakadályozni képes védőoltás kifejleszthető és annak nagyüzemi gyártása megkezdhető. Az embereket tehát elsősorban nem a madárinfluenzától kell megvédeni, hanem a madárinfluenza és a humán influenzavírus kombinálódásával esetleg létrejövő új humán influenzavírusról. Ez ellen kell majd oltóanyagot készíteni, ha létrejön az új vírus, és ezzel kell széles körű vakcinázást végezni a világméretű járvány elkerülése érdekében.

²² Bambusznád kunyhókban az emberekkel együtt élnek a baromfik, a sertések és a vízimadarak is.

3. JOGI SZABÁLYOZÁS

3. 1. Állategészségügyi és járványügyi intézkedések

Ha egy betegséget az Európai Unióban bejelentési kötelezettség alá vontak – ilyen állatbetegség a madárinfluenza is –, akkor arra az állategészségügyért felelős miniszter külön jogszabályban bejelentési kötelezettséget ír elő.²³ Bejelentendő állatbetegség megelőzése, megállapítása, továbbterjedésének megakadályozása, kártételének csökkentése, illetve felszámolása érdekében, továbbá a betegség természetétől és elterjedtségétől függően, az állategészségügyi hatóság külön jogszabályban meghatározott esetekben járványügyi intézkedéseket rendelhet el, melyek az alábbiak lehetnek:

- ☞ elkülönítés,
- ☞ megfigyelési zárlat (hatósági megfigyelés),
- ☞ forgalmi korlátozás,
- ☞ helyi zárlat,
- ☞ községi zárlat (védőzóna),
- ☞ védőkörzet (megfigyelési zóna) létesítése,
- ☞ a 15. § szerinti marhalevél kezelésének tilalma,
- ☞ termékenyítési tilalom,
- ☞ diagnosztikai vizsgálat és ilyen célú leölés,
- ☞ védőoltás,
- ☞ gyógykezelés,
- ☞ elkülönített vagy zárt vágás,
- ☞ állatleölés (leöletés),
- ☞ fertőzőkövetítő anyag, eszköz, tárgy, élelmiszer, takarmány, állati eredetű melléktermék, állati eredetű termék lefoglalása, ártalmatlanná tétele,
- ☞ fertőtlenítés,
- ☞ földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag igénybevétele, a veszély elhárításához szükséges mértékben és ideig, a korlátozás mértékének megfelelő utólagos kártalanítás ellenében,

²³ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 7. § (3) bekezdés

☞ a járványügyi intézkedés eredményes végrehajtása érdekében gazdálkodó szervezet (pl. vágóhíd, állati eredetű melléktermék kezelését végző üzem) közreműködésre kötelezése, a veszély elhárításához szükséges mértékben és ideig, a közreműködés mértékének megfelelő utólagos kártalanítás ellenében.²⁴

A járványügyi intézkedések közül egyszerre több is elrendelhető. Az elrendelő határozat – fellebbezésre való tekintet nélkül – azonnal végrehajtandó.²⁵ A járványügyi intézkedések elrendeléséről egyidejűleg a települési önkormányzat jegyzőjét, fővárosban a főjegyzőt is értesíteni kell.²⁶

A miniszter az állategészségügy irányítási, szervezési feladatainak keretében járványveszély esetén annak megelőzésére, illetve felszámolására az ország egész területén irányítja a védekezést. Nagy gazdasági kárral fenyegető, illetve nemzetközi kereskedelmet érintő fertőző állatbetegség kitörésekor – amennyiben azt a fertőző állatbetegség rendkívüli veszélye indokolja – a miniszter megtilthatja az élő állat, állati eredetű termék, takarmány, továbbá járványos állatbetegség terjesztésére alkalmas egyéb áru Magyarország területéről történő kiszállítását, illetve a betegség terjedésének megállításához, illetve a betegség felszámolásához szükséges járványügyi intézkedéseket fogantatosíthat.²⁷

Az állategészségügyi hatóság a madárinfluenza észlelésétől számított 1 km-es körzeten belül található baromfiállományok zárt vágását rendeli el. Magas patogenitású madárinfluenza bizonyított előfordulásának helye körül Magyarország köteles annak legalább három kilométeres körzetére kiterjedő *védőkörzetet* kijelölni.²⁸ A védőkörzeten belül az összes gazdaságot azonosítani kell, rendszeres látogatások keretében el kell végezni a baromfiállomány klinikai vizsgálatát – szükség esetén laboratóriumi vizsgálatokkal kiegészítve. Egyaránt végre kell hajtani a gazdaságon belüli és az azon kívüli biológiai biztonsági intézkedéseket is. Azaz biztosítani kell a gazdaság be- és kijáratainak fertőtlenítését, valamint a baromfikólba terelését vagy elzárását. A baromfitermékek mozgását szigorúan ellenőrizni kell, valamint intézkedni a vadon élő madarak állományának járványügyi felügyeletéről.²⁹ A védőkörzetben figyelemmel kell

²⁴ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 7. § (4) bekezdés

²⁵ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 8. § (1) bekezdés

²⁶ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 8. § (2) bekezdés

²⁷ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 8. § (3) bekezdés

²⁸ Forrás: 2006/105/EK bizottsági határozat a magas patogenitású madárinfluenza vadon élő madaraknál való előfordulásának feltételezett magyarországi eseteivel összefüggő egyes átmeneti védekezési intézkedésekről

²⁹ Szükség esetén vadászok és madármegfigyelők együttműködését is kérheti az állategészségügyi hatóság.

lenni a helyi baromfitartókra, a vágóhidak elhelyezkedésére, a természetes földrajzi határvonalakra, továbbá a megfigyelés lehetőségeire.

A védőkörzet elrendeléséről és annak minimum 21 napos időtartamáról értesíteni kell az érintett önkormányzatok jegyzőit és ezzel egy időben a körzet fő közlekedési útjain jól látható „Védőkörzeti zárlat madárinfluenza miatt” feliratú táblát kell kihelyezni. A védőkörzet területén belül tilos a baromfipiac, -kiállítás és más hasonló rendezvény tartása, illetve a közutakon való baromfiszállítás – kivéve a leölés helyére való szállítást, a védőkörzeten belüli autópályákon és országutakon lebonyolított tranzit- és vasúti szállítmányozást.

A védőkörzetben a baromfikat nem szabad eltávolítani abból a gazdaságból, ahol tartják őket, illetve vásáron, piacon vagy más rendezvényen összetereelni sem lehet az állatokat. A baromfik körzeten való átszállítása is tilos, kivéve a főbb utak és vasútvonalak átmenő forgalmát és a vágóhídi közvetlen levágásra való szállítást. Ennek megfelelően keltető tojásokat és szárnyasból készített húst vagy húsipari terméket sem szabad kijuttatni a körzetből. A védőkörzetben tilos vadon élő madarakra vadászni, illetőleg a körzetbeli gazdaságokból származó feldolgozatlan használt almot vagy trágyát a körzeten kívülre szállítani és ott forgalmazni.³⁰

Magas patogenitású madárinfluenza bizonyított előfordulásának helye körül Magyarország köteles a védőkörzetet magában foglaló, az előfordulás helyének legalább 10 kilométeres körzetére kiterjedő *megfigyelési körzetet* kijelölni.³¹ Ebben az esetben is azonosítani kell a körzet összes gazdaságát és a biológiai biztonsági intézkedéseket végre kell hajtani, valamint a szárnyasok és a keltető tojások körzeten belüli mozgásának felügyelete szükséges.

A megfigyelési körzet elrendeléséről értesíteni kell az érintett önkormányzatok jegyzőit, ezzel egy időben pedig a körzet fő közlekedési útjain „Megfigyelési körzet madárinfluenza miatt” feliratú táblát kell kihelyezni. A megfigyelési körzetben lévő baromfiállományokat nyilvántartásba kell venni és zárt tartásukat biztosítani kell. A baromfiállományokat rendszeres klinikai vizsgálatnak kell alávetni és a szükségesnek látszó esetekben a vizsgálati anyagot laboratóriumba kell küldeni. A baromfival érintkező személyek mozgása, valamint a járművek és a baromfik forgalma engedélyköteles.³² A

³⁰ Kivételt képez az 1774/2002/EK rendelet szerinti kezelésre történő szállítás.

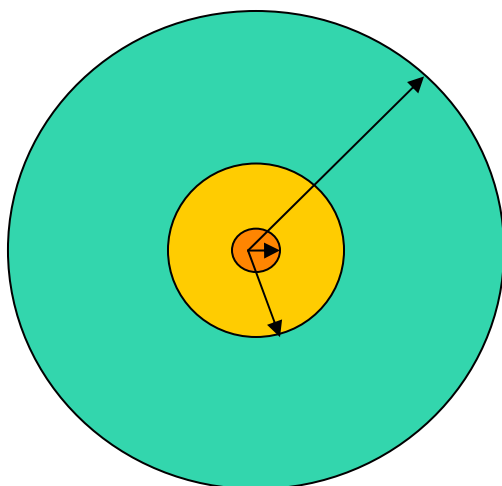
³¹ Forrás: 2006/105/EK bizottsági határozat a magas patogenitású madárinfluenza vadon élő madaraknál való előfordulásának feltételezett magyarországi eseteivel összefüggő egyes átmeneti védekezési intézkedésekről

³² 44/2002. (V. 17.) FVM rendelet a madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezésről, 15. § (1)-(2) bekezdés

megfigyelési körzetre hozott intézkedések legkorábban 30 nappal a betegséggel érintett üzem első tisztítása és fertőtlenítése után vesztek érvényüket.

A megfigyelési körzetben tilos baromfit vagy más, fogságban élő madarat kivinni a körzetből – a körzet létrehozása után 15 napig. A védőkörzethez hasonlóan a megfigyelési körzetben sem szabad a baromfikat vásáron, piacon vagy más rendezvényen összeterelni, illetve vadon élő madarakra vadászni.

Ha bebizonyosodik a H5N1 altípusú madárinfluenza vírus előfordulása vadon élő madarakban, az előírt intézkedéseket addig kell alkalmazni, ameddig a madárinfluenzával kapcsolatos földrajzi, közigazgatási, természetvédelmi és állatjárványtani tényezők alapján szükséges, de a védőkörzetek esetében legalább 21, a megfigyelési körzetek esetében pedig legalább 30 napig attól számítva, hogy a vadon élő madárban izolálták a H5N1 vírust.

Jelmagyarázat:

$r = 10$ km

$r = 3$ km

$r = 1$ km

1. ábra: A járványügyi intézkedések elvi vázlata

3. 1. 1. Az állategészségügyi hatóság feladat- és jogköre

Az állategészségügyi hatóság állategészségügyi és élelmiszer-higiéniai intézkedésként, külön jogszabályban meghatározottak szerint megtilthatja, korlátozhatja, feltételhez kötheti valamely területre, helyiségbe való belépést; illetve elrendelheti eszköz, tárgy, vagy anyag zárolását, elkobzását és ártalmatlanítását.³³ Életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet esetén az állategészségügyi hatóság a székhelyén kívül lakó

³³ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 27. § (1) bekezdés

magánszemélyt székhelyére idézheti, továbbá a határozatot a helyben szokásos módon (például hangosbeszélőn vagy a helyi médiában) is közzéteheti.³⁴

Ha a kiadott működési engedély alapján folytatott tevékenység gyakorlása a jogszabályi követelményeknek nem megfelelő, az állategészségügyi hatóság határozatban rendelkezik a tevékenység határozott időre történő felfüggesztéséről vagy a működési engedély visszavonásáról.³⁵

Az állategészségügyi hatóság, a hatósági vizsgálatok végzéséhez szükséges mértékben állatból és termékből térítésmentes mintát vehet és elrendelheti az eljárás tárgyát képező élelmiszer, takarmány, állatgyógyászati készítmény forgalomból való kivonását, újrafeldolgozását vagy ártalmatlanná tételét, az állat további vizsgálatát, elkülönítését, kötelező gyógykezelését, védőoltását vagy leölését.³⁶ Állategészségügyi hatósági döntés megalapozásához szükséges laboratóriumi vizsgálatot csak az állami állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző szolgálat által működtetett, az adott vizsgálatra akkreditált laboratórium végezhet.³⁷

Az állategészségügyi hatóság irányítási, szervezési feladatainak keretében egyes állatbetegségek területenkénti vagy országos előfordulásának és a fertőzőség mértékének tisztázására, továbbá az élelmiszerek és takarmányok higiénijának és biztonságának laboratóriumi vizsgálatára felmérő rendszert működtet, valamint ellenőrző vizsgálatokat végeztet. Járványos állatbetegségek elleni védekezéshez szükséges készenléti tervet készít, valamint gondoskodik a járványos állatbetegség megelőzéséhez, illetve felszámolásához szükséges ingyenes oltó- és kórjelző anyagokról, továbbá a járványok megelőzéséhez és elfojtásához szükséges műszaki, technikai feltételek, védőfelszerelések biztosításáról, valamint folyamatos karbantartásáról és cseréjéről. Külön jogszabály szerint megtiltja áru behozatalát, Magyarország területéről történő kiszállítását vagy az ország területén történő átszállítását.³⁸

Az állategészségügyi hatóság állategészségügyi irányítási, szervezési feladatainak keretében szervezi az állatbetegségek megelőzését, felderítését és felszámolását, a mentesítési és monitoring programok végrehajtását, továbbá a többéves nemzeti ellenőrzési tervvel összhangban az állategészségügyi és a hatáskörébe utalt élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos ellenőrzések egységes végrehajtását. Feladatainak ellátása során folyamatosan

³⁴ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 27. § (2) bekezdés

³⁵ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 27. § (3) bekezdés

³⁶ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 27. § (4) bekezdés

³⁷ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 28. § (2) bekezdés

³⁸ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 32. §

kapcsolatot tart és együttműködik a települési önkormányzatokkal, a közigazgatási hivattal, az egészségügyi államigazgatási szervvel, a környezetvédelmi hatósággal, a fogyasztóvédelmi hatósággal, a vámhatósággal, a rendvédelmi szervekkel, valamint a kamara területi szerveivel. Elkészíti a minisztérium által meghatározott fertőző betegségek elleni megyei védekezés készenléti tervét és a többéves nemzeti ellenőrzési terv alapján kidolgozza a megyei ellenőrzési tervet, irányítja és szervezi annak végrehajtását, valamint ellenőrzi a hatósági állatorvosok tevékenységét. Egyik legfontosabb feladata, hogy szervezi és végrehajtja a járványügyi, élelmiszer-higiéniai és biztonsági, állatvédelmi, takarmányhigiéniai és biztonsági ellenőrzéseket.³⁹

Az állategészségügyi hatóság elrendeli a járványveszély esetén szükséges járványügyi intézkedéseket, ideértve a magán állatorvos közcélú igénybevételét is. Ugyancsak elrendeli az emberre is veszélyes betegségben elhullott vagy leölt állatok hullái és melléktermékei, a fertőzött anyagok, eszközök ártalmatlanná tételét és meghatározza annak módját, egyidejűleg értesíti az illetékes jegyzőt, a környezetvédelmi hatóságot, a vízügyi hatóságot, valamint az egészségügyi államigazgatási szervet, amennyiben az ártalmatlanná tételre az erre hatóságilag engedélyezett helyen kívül vagy más módszerrel kerül sor.⁴⁰

Az állategészségügyi hatóság járványügyi okok miatt elkülönített vágást rendelhet el, külön jogszabály szerint járványügyi és élelmiszerbiztonsági szempontból korlátozhatja, illetve megtilthatja az állati eredetű élelmiszer, nyersanyag felhasználását és forgalomba hozatalát. Szükség esetén dönt az idegen állományból vagy külföldről származó állatok fogadására kiválasztott elkülönítő (karantén) alkalmasságáról, valamint az állatok elkülönítésének feltételeiről, a külön jogszabályban foglaltak szerint pedig elvégzi, és ellenőrzi a közfogyasztásra, illetve az egyéb okból levágott állat húsvizsgálatát. Igazolja az állatállomány külön jogszabály szerinti betegségektől, fertőzésektől való mentességét és kiállítja az áru nemzetközi kereskedelméhez szükséges állategészségügyi bizonyítványt, vagy egyéb okiratot.⁴¹

Az állategészségügyi hatóság a határállomásokon az átmenő forgalomban ellenőrzi az állategészségügyi rendelkezések megtartását, elvégzi az áruk külön jogszabály szerinti állategészségügyi ellenőrzését. Az állategészségügyi ellenőrzés keretében külön jogszabály szerint végrehajtja az áru okiratainak ellenőrzését, azonosságvizsgálatát és fizikális

³⁹ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 34. §

⁴⁰ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 35. § (1) bekezdés

⁴¹ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 35. § (6)-(7) bekezdés

ellenőrzését, valamint ellenőrzi az állatok szállításra való alkalmasságát, és a szállítóeszközt.⁴²

Az állategészségügyi hatóság élelmiszer-higiéniai feladatai körében elvégzi a vágóállat vizsgálatot és a levágott (elejtett, kifogott, gyűjtött) állatok húsvizsgálatát, az állati eredetű élelmiszerek vizsgálatát. Jogkörének fontos részét képezi, hogy elbírálja és igazolja az állati eredetű élelmiszerek fogyaszthatóságát.⁴³

Az állategészségügyi hatóság elsősorban diagnosztikai és más szakmai vizsgálatokkal közreműködik az állatbetegségek okainak megállapításában, a fertőzőtség felderítésében, a helyi és országos mentesítési és betegség-felszámolási programok végrehajtásában. Közreműködik a diagnosztikai módszerek folyamatos korszerűsítésében, valamint a nemzetközi követelményekkel összhangban álló vizsgáló módszerek alkalmazása érdekében diagnosztikumokat és eszközöket állít elő, illetve szerez be.⁴⁴

Az állategészségügyi hatóság jogosult az állategészségügyi bírság kiszabására, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az adott tevékenység vagy mulasztás az állategészségügyi és élelmiszer-higiéniai előírásokat megszegi. A bírság mértéke a magatartás súlyához és ismétlődéséhez igazodik, összege húszezertől 3 millió forintig terjedhet.⁴⁵

3. 1. 2. A magyar állategészségügy rendszere és annak irányítása

A madárinfluenza elleni védekezést a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter az országos főállatorvos útján irányítja, munkáját szakértői csoport segíti. Az országos főállatorvos a megyei mezőgazdasági szakigazgatási hivatal állategészségügyi és élelmiszerlánc-biztonsági igazgatóságok, az Országos Állategészségügyi Intézet (a nemzeti referencia intézet), az Állatgyógyászati Oltóanyag-, Gyógyszer- és Takarmány-ellenőrző Intézet utasítási és információs láncolatán keresztül szervezi a madárinfluenza megelőzését és leküzdését.

Az országos főállatorvos madárinfluenza járványgócának hatósági megállapításakor felállítja a központi válságközpontot, az Országos Járványvédelmi Központot.

⁴² 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 37. § (1) bekezdés

⁴³ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 38. § (1) bekezdés

⁴⁴ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 40. §

⁴⁵ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 45. § (1)-(4) bekezdés

A Központ feladatai:

- ☞ Irányítja a területi (helyi) járványvédelmi központok munkáját.
- ☞ A megyék jelentése alapján naprakész adatokkal rendelkezik a betegség elleni védekezésben hatáskörrel rendelkező köztisztviselő állatorvosokról.
- ☞ Kapcsolatot tart a referencia laboratóriummal, az Állatgyógyászati Oltóanyag-, Gyógyszer- és Takarmány-ellenőrző Intézettel és a hatékony járványelfojtás érdekében létrehozott országos szakértő csoporttal.
- ☞ Kapcsolatot tart az Európai Közösség Bizottságával, a Nemzetközi Járványügyi Hivatallal és a környező országok legfelsőbb állategészségügyi hatóságaival.
- ☞ Gondoskodik a járványelfojtás pénzügyi fedezetéről.
- ☞ Irányítja az ország járványvédelmi stratégiáját.
- ☞ Dönt olyan korlátozó intézkedésekről, amelyek több megyét és határállomásokat érintenek.
- ☞ Szükség esetén intézkedik a járványelfojtó vakcinázásról.
- ☞ Kapcsolatot tart a kereskedelmi szervezetekkel és a tömegkommunikációs eszközökkel.⁴⁶

Ezekon felül a Központ speciális feladatkörrel is rendelkezik, mely a járvány leküzdését hivatott segíteni. Ezen speciális feladatok közé tartozik a madárinfluzával kapcsolatos diagnosztikai vizsgálatok, epidemiológiai elemzések végrehajtása a referencia laboratórium útján, operatív feladatok ellátása a megyei mezőgazdasági szakigazgatási hivatal állategészségügyi és élelmiszerlánc-biztonsági igazgatóságok szervezésében. A Központ szerzi be és tárolja az állami oltóanyag- és diagnosztikum készletet az Állatgyógyászati Oltóanyag-, Gyógyszer- és Takarmány-ellenőrző Intézet útján, valamint aktualizálja a labortechnikai vizsgálatokat és a fertőtlenítési eljárásokat.

A madárinfluenza megelőzésének, illetve felszámolásának területi irányítási és szervezési feladatait a megyei mezőgazdasági szakigazgatási hivatal állategészségügyi és élelmiszerlánc-biztonsági igazgatóság, a kerületi főállatorvosok, illetve a kerületekben működő hatósági állatorvosok végzik. A hatósági intézkedésben az állomások az állategészségügyi intézetek diagnosztikai tevékenységére támaszkodnak. Madárinfluenza járványveszélye esetén az állomás vezetője a leküzdési feladatok hatékony végzése érdekében Helyi Járványvédelmi Központot hoz létre.

⁴⁶ Forrás: A madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezés készenléti terve (FVM Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztály, 2005)

A Helyi Járványvédelmi Központ feladatai:

- ☞ Irányítja és végrehajtja a madárinfluenza elleni helyi szintű védekezési stratégiát.
- ☞ Mintát küld a helyi vagy az Országos Állategészségügyi Intézetbe.
- ☞ Kapcsolatot tart az Országos Járványvédelmi Központtal.
- ☞ Felügyeli és ellenőrzi a járványleküzdő intézkedéseket, ennek folyamán kapcsolatot tart a helyi önkormányzatokkal.
- ☞ Mozgatja a járványleküzdés szakembereit, szükség esetén igénybe veszi a fegyveres erő vagy a rendészeti szervek segítségét.
- ☞ Megszervezi a 24 órás ügyeleti és készenléti szolgálatot, valamint rendelkezik a kerületi hivatalok negyedéves ügyeleti rendjével.
- ☞ Részletes adatbázissal rendelkezik a kerületi főállatorvosi hivatalokról, azok elérhetőségéről.
- ☞ Adatbázist állít össze a megyei állategészségügyi állomás krízisterv végrehajtásában hatáskörrel rendelkező vezető állatorvosok adatairól és azok elérhetőségéről.

A szakértői csoport különleges helyet foglal el az állategészségügy rendszerében. A csoport megfelelő tudományos képzettséggel és gyakorlattal rendelkező állatorvosokból áll, vezetőjét az Országos Járványvédelmi Központ jelöli ki. A tagok tehát járványvédelmi tapasztalattal rendelkező állatorvosok, valamint az Országos Állategészségügyi Intézet, az Állatgyógyászati Oltóanyag-, Gyógyszer- és Takarmány-ellenőrző Intézet képviselője és a technikai személyzet.⁴⁷ A szakértői csoport véleményt nyilvánít a fertőzés eredetéről, a fertőzöttség fennállásának vélhető időtartamáról, a veszélyeztetett földrajzi területről, a járvány terjedésének megakadályozásáról és az esetleges járványelfojtó célzatú vakcinázásról.

3. 2. A madárinfluenza megállapítása és az azt követő feladatok

Madárinfluenza gyanúja akkor áll fenn, ha a kórokozó vírust laboratóriumban már kimutatták, de annak további tulajdonságait még nem határozták meg, vagy a klinikai tünetek és a kórbonctani elváltozások alapján járványgóc kialakulásától lehet tartani.

⁴⁷ A szakértői csoport összetételének alapesete, de ez változhat.

Madárinfluenza vírussal való fertőzöttségre gyanús az a baromfi, amely közvetlen vagy közvetett úton a járványt okozó vírussal érintkezhetett.⁴⁸

A madárinfluenza gyanújáról az állattartó vagy a kezelő állatorvos köteles haladéktalanul tájékoztatni az illetékes kerületi főállatorvost, aki a baromfi tartási helyén hatósági megfigyelést rendel el. Ennek keretében vizsgálati anyagot küld a területileg illetékes laboratóriumba és a vélhető fertőződés tisztázására járványnyomozást indít el.

Valamennyi baromfit az állatok megfigyelésére alkalmas helyen kell tartani és erre a helyre csak a tulajdonos, az ápoló, illetve az állatorvos léphet, a be- és kijáratoknál elhelyezett fertőtlenítő berendezések rendeltetésszerű használata után. Az érintett helyről baromfit kiszállítani vagy oda beszállítani tilos, az elhullott és leölt állatokat pedig úgy kell megőrizni, hogy azokhoz a vizsgálatig vagy ártalmatlanná tételükig se ember, se állat ne férjen hozzá. Tilos a tartási helyről olyan állatokat, azok testrészeit, termékeit és nyersanyagait, takarmányt, almot, továbbá egyéb, járvány terjesztésére alkalmas tárgyakat eltávolítani, amelyek baromfival érintkezhetnek.⁴⁹ A beteg, betegségre gyanús és elhullott állatokról a tulajdonosnak naprakész kimutatást kell vezetni.

A kerületi főállatorvos az érintett állattartó üzemet a települési – fővárosban a fővárosi kerületi – önkormányzat jegyzőjének egyidejű értesítése mellett helyi zárlat alá helyezi. Az állattartó a tartási hely bejáratain jól látható, „Állategészségügyi zárlat madárinfluenza miatt, idegeneknek tilos a bemenet!” feliratú táblát köteles elhelyezni. Az egész baromfiállományt zárt helyen kell tartani és intézkedni kell az állatok elkóborlásának megelőzéséről. A vágási hulladékokat – beleértve a tollat és a vágóhídi szennyvizet is – nagy fertőzési veszélyt jelentő hulladékként kell kezelni. A felhasznált ketrecek, tartási eszközrendszereket, szállító járműveket és egyéb tárgyakat a hatósági állatorvos közvetlen utasítása szerint tisztítani és fertőtleníteni kell. Ugyanígy kell eljárni a tartási helyet elhagyó személy lábbelijét illetően a kilépés előtt.⁵⁰

A madárinfluenza hazai megállapítását követően a zárlat alá vont területeken (a védőkörzetben és a megfigyelési zónában) szigorúan ügyelni kell az alábbiak betartására:

- ☞ Nyilvántartásba kell venni minden baromfiállományt.
- ☞ Ellenőrizni kell az állatok klinikai állapotát, gyanú esetén mintákat kell venni laboratóriumi vizsgálatok céljára.

⁴⁸ 44/2002. (V. 17.) FVM rendelet a madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezéséről, 2. § (2)-(3) bekezdés

⁴⁹ 44/2002. (V. 17.) FVM rendelet a madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezéséről, 7. § (1) bekezdés

⁵⁰ 44/2002. (V. 17.) FVM rendelet a madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezéséről, 8. § (1) bekezdés

- ☞ A baromfiállományokat zártan kell tartani, elkülönítve az emberektől és minden más állatfajtól.
- ☞ A zárlat alá vont területekről tilos madarakat, illetve ezekből az állatokból származó termékeket kihozni.
- ☞ Az érintetteket fel kell világosítani a madárinfluenzával kapcsolatban.
- ☞ A zárlati intézkedések legkorábban az utolsó megbetegedéstől számított 21 (védőkörzet esetén), illetve 30 nap (megfigyelési zóna esetén) múlva oldhatók fel.
- ☞ Az elhullott madarakat arra kiképzett személyek megfelelő védőöltözékben mielőbb gyűjtsék össze és a vizsgálatot követően tegyék ártalmatlanná.
- ☞ Tilos az elhullott madarakat csupasz kézzel, maszk és védőöltözet nélkül érinteni, hazavinni, bármilyen célra felhasználni, megenni vagy bármilyen állattal megetetni.⁵¹

A védekezés szempontjából különösen fontos, hogy meg tudjuk akadályozni a vírusnak vadmadaraktól házimadár-állományokba való bejutását, a tartási szabályok betartásával, az állatok zártan tartásával, illetve a vízi szárnyasok zárt helyen történő etetésével, itatásával.

A zárlat alá vont területek állományaiból baromfi eredetű termék nem kerül forgalomba, így a hazai baromfihús fogyaszthatóságát semmilyen körülmény nem kérdőjelezheti meg. A hazai előállítású baromfihús biztonságos fogyaszthatóságának az alapja a hústermelés egész folyamatának rendszeres állatorvosi ellenőrzése. A vágóhídra történő szállítás előtt igazolni kell a baromfiállományok eredetét, nevelési körülményeit és a kapott gyógyszereket. Emellett a szállítás és a levágás előtt az állományok klinikai állapotát állatorvos is ellenőrzi, a levágás után pedig megtörténik az állatorvosi húsvizsgálat.

A kerületi főállatorvos akkor oldja fel az elrendelt védőintézkedéseket, ha a madárinfluenzát felszámolták, a betegség gyanúja megszűnt, vagy a gyanú alaptalannak bizonyult.⁵²

⁵¹ Forrás: Varga János: A madárinfluenza: járvány vagy hisztéria? című előadása (Elhangzott a Mindentudás Egyetemén megrendezett szemináriumon)

⁵² 44/2002. (V. 17.) FVM rendelet a madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezésről, 20. § (1) bekezdés

4. MADÁRINFLUENZA MAGYARORSZÁGON

4. 1. A védelmi igazgatási rendszer tevékenysége madárinfluenza vírus megjelenése esetén

A jogi szabályozás vizsgálatakor számos kérdés felmerülhet arra vonatkozóan, hogy a leírt szabályok szükség esetén miként valósulnak meg. A védelmi igazgatási rendszer „működtetésének” folyamata az egységes jogszabályrendszerben rögzített, az egyes szervek tevékenységét külső és belső szabályzók határozzák meg.

A megyei (fővárosi) védelmi bizottságok:

- ☞ Felülvizsgálják és pontosítják vonatkozó intézkedési terveiket.
- ☞ Rendkívüli ülésen tájékoztatást kapnak az állategészségügyi intézkedéseket támogató, a madárinfluenza elleni védekezés országos készenléti tervéből adódó társhatósági területi feladatokról. Szükség esetén felülvizsgálják a megyei állategészségügyi készenléti tervet.
- ☞ Betegség gyanúja esetén határozatban döntenek az együttműködő szervek feladatairól.
- ☞ Amennyiben a védő- és megfigyelési körzet határa más megyékre is kiterjed, úgy az illetékes megyei védelmi bizottságok elnökeivel felveszik a kapcsolatot, és a feladatokat együttműködve, kölcsönös tájékoztatás alapján hajtják végre.
- ☞ A madárinfluenza-gyanús esetek kezelése során külön figyelmet fordítanak arra, hogy az érintett szervek megfelelően ellássák feladataikat.

A megyei rendőr-főkapitányság:

- ☞ Felügyeli az előzetesen elrendelt védőkörzet forgalmát a betegség helyszíni vizsgálattal megerősített gyanúja esetén (a kerületi főállatorvos értesítése alapján).
- ☞ A betegség megállapítása után biztosítja a helyszínt az állatok leölése esetén (a kerületi főállatorvos értesítése alapján).
- ☞ Ellenőrzi a gépjárműveket, ha a megye egészét vagy nagyobb területét védő-, illetve megfigyelési körzetté nyilvánították (a Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás értesítése alapján).

- ☞ Rendkívüli járványveszély esetén a rendőrség a külön jogszabályban foglaltak szerint közreműködik a veszély elhárításában.⁵³

A megyei katasztrófavédelmi igazgatóság:

- ☞ Elvégzi a gázosítást, amennyiben az állatok leölése az istálló gázosításával történik (a kerületi főállatorvos értesítése alapján).
- ☞ Közreműködik a tetemek megsemmisítésében (a kerületi főállatorvos értesítése alapján).

A betegség megállapítási helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője:

- ☞ Szükség esetén segéderőt, munkagépet biztosít az állatok leöléséhez és a tetemek ártalmatlanításához (a kerületi főállatorvos értesítése alapján).
- ☞ Talált vadmadártetemek észlelése esetén – a helyi védelmi bizottság döntése alapján – a helyi viszonyoktól függően kijelöli a begyűjtésre kötelezett szervet.

A védő- és megfigyelési körzethez tartozó helyi önkormányzat jegyzője:

- ☞ Az állategészségügyi intézkedések elrendelése esetén az intézkedéseket a helyben szokásos módon kihirdeti (a Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás értesítése alapján).
- ☞ Szükség esetén adminisztratív segéderőt biztosít az állatállomány átvizsgálásához, a mintavételhez (a Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás értesítése alapján).

A Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség:

Az állati tetemek, betegséget terjesztő tárgyak helybeni elföldeléssel történő megsemmisítése esetén szakvéleményt ad a helyszín alkalmasságáról (a Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás értesítése alapján).

A Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság:

Szükség esetén biztosítja a vízi jármű igénybevételét (a kerületi főállatorvos értesítése alapján).

A Földművelésügyi Hivatal:

- ☞ Tájékoztatja a vadásztársaságokat és a vadászatra jogosultakat az őket érintő intézkedésekről.

⁵³ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről, 8. § (4) bekezdés

- ☞ Szükség esetén vadmintavételt szervez (a Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás értesítése alapján).

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat:

- ☞ Megteszi a szükséges intézkedéseket az emberre is veszélyes állatbetegség megállapítása esetén az állatokkal dolgozók, a betegség leküzdésében résztvevők fertőződésének megakadályozása érdekében (a Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás értesítése alapján).
- ☞ Szükség esetén szakembereket biztosít az állategészségügyi szervek részére.

Ezen, általánosan meghatározott feladatok mellett természetesen jelentkezhetnek más, megoldásra váró problémák minden, a felszámolásban résztvevő szervezet tevékenységét illetően. Ezért ezeket a feladatokat mindig az aktuális helyzethez mérten kell végrehajtani, illetve a lehetőségekhez mérten adaptálni a járványfelszámolás során.

4. 2. Madárinfluenza 2006-ban

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 2006. június 9-i, a Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatal (OIE) számára továbbított jelentése szerint a Bács-Kiskun megyei Bodogláron lévő gazdaságban június 4-i kezdettel 1600 liba betegedett meg, közülük 807 elpusztult. Az Országos Állategészségügyi Intézetben elvégzett laboratóriumi vizsgálatok június 9-én az A/H5N1 altípusú madárinfluenza-vírus jelenlétét igazolták. A mintákat továbbküldték megerősítésre és további vizsgálatra a Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatal Weybridge-ben működő referencia-laboratóriumába.

Az OIE-nek jelentett állategészségügyi intézkedések:

- ☞ a vadmadár-rezervoár felügyelete,
- ☞ az állomány életben maradt részének kiirtása június 7-én,
- ☞ karantén,
- ☞ a megyén belüli szállítások felügyelete,
- ☞ szűrés,
- ☞ zónák kijelölése,
- ☞ fertőtlenítés.

A bodoglári, családi gazdaság állattartó telepén egy összesen háromezer állatot számláló tenyészet fertőződött az A/H5 madárinfluenza-vírussal. Ez június 8-án vált igen valószínűvé, és június 9-én erősítette meg a gyanút a vizsgáló laboratórium. Az állattartó telepen június 6-án észleltek nagyobb mértékű elhullást, ekkor 631 állat pusztult el. Ezt követően döntöttek úgy az illetékes hatóságok, hogy a tenyészetet teljes egészében leölik, ezt június 7-én végre is hajtották. A betegség előfordulásának 1 kilométeres körzetében június 14-ig valamennyi háziszárnyast leölték, elpusztítva ezzel mintegy 300 ezer baromfit. Az állatokat részben úgynevezett zárt vágással, vágóhídon ölték le, illetve széndioxiddal gázosították el.

Az országos főállatorvos értesítette az országos tisztifőorvost, hogy madárinfluenza-gyanús járványt észleltek a Kiskunmajsa melletti tanyán, és az addig elvégzett laboratóriumi vizsgálatok tovább erősítik a gyanút. Ezen információ alapján az ÁNTSZ illetékesei helyszíni járványügyi vizsgálatot kezdtek annak érdekében, hogy felkutassák azon személyeket, akik megfelelő egyéni védőfelszerelés nélkül érintkeztek a madárinfluenza-gyanús állománnyal. A vizsgálat során 13 személy veszélyeztetettségét állapították meg és elrendelték ezen személyek járványügyi megfigyelését.⁵⁴

A megyei védelmi bizottság rendkívüli ülésén felmérésre és meghatározásra kerültek az együttműködés lehetséges formái, erő-eszköz szükségletei, a kommunikációs rendszerek, a jelentések és tájékoztatások rendje. Az állategészségügyi hatóság ezt követően folyamatosan kapcsolatot tartott az együttműködésre kötelezett rendőri és egészségügyi, illetve egyéb szervezetekkel. Elkészítették a feladat logisztikai biztosítási tervét, valamint intézkedés történt a híradás komplex módon történő megszervezésére is. Figyelemmel a megye területén lévő baromfitelepekre, mint lehetséges gócpontokra, valamint a települési adottságokra, a védő-, és megfigyelési zónák tervezésével felmérésre kerültek az esetleges személyi, illetve tárgyi szükségletek. A védő- és mentesítő készletek meglétének, használhatóságának ellenőrzésére, valamint cseréjére sor került, szakszerű alkalmazásuk érdekében pedig a mentesítésben részt vevő állomány számára elméleti és gyakorlati felkészítést tartottak.

Három kilométeres védőkörzetet alakítottak ki Bodoglár körül, majd kitűzték a tíz kilométeres úgynevezett megfigyelési körzet határait is. Emellett kijelöltek egy „A” területet Kisköröstől a Tisza vonaláig, ahol elrendelték a baromfik zárt helyen vagy madárháló alatti tartását. Az „A” zóna határa Csongrád – Csanytelek – Sándorfalva –

⁵⁴ A gazdaság tulajdonosa, az első vizsgálatokat végző állatorvos, az állatokat zárt helyre terelő illetve a beteg állatok megsemmisítésében résztvevő személyek köre.

Bordány – Üllés határral került kialakításra. A „B” terület, mely magában foglalja Bács-Kiskun megye fennmaradó részét és Csongrád megyét, ún. puffer zóna, amely a veszélyeztetett területet választja el a vírusmentes térségektől.

Az „A” zónában visszatérő jelleggel, napi 8-10 órában 8 ellenőrzési helyen a rendőrség fokozott ellenőrzést folytatott elsősorban azzal a céllal, hogy az illegális baromfi szállítmányokkal a vírus behordozását megakadályozza.

A védekezésben résztvevő állomány körében előzetes felmérés és hozzájáruló nyilatkozat alapján intézkedés történt a humán influenza elleni védőoltás ellátására, melynek eredményeképp 47 fő részesült az influenza „B” típusa elleni védőoltásban.

A Petőfiszálláson kimutatott madárinfluenza vírus miatt 2006. július 4-én a megfigyelési körzet határa kiterjesztésre került Pusztaszer Nyugat 1 km – Forráskút – Üllés térségére is.

A vírus továbbterjedésének megakadályozása érdekében a megye közútjain a rendőrség közrendvédelmi és közlekedésrendészeti állománya fokozottan, visszatérő jelleggel gépjármű ellenőrzést tartott naponta átlagosan 8-10 órában – kiemelt figyelmet fordítva a szárnyas állatokat szállító gépjárművek, illetve azok menetokmányai⁵⁵ ellenőrzésére. Amennyiben a baromfiszállítmány a kötelezően előírt okmányokkal nem rendelkezett, az ellenőrzést végző járőr az adatok felvétele után feltartóztatta a szállítmányt, majd az ügyeleti szolgálaton keresztül az ügyeletes állatorvossal történő konzultáció után megtette a szükséges intézkedéseket.

Az ellenőrzések a megye teljes úthálózatán túlmenően elsősorban az alábbi helyszíneken kerültek végrehajtásra:

- ☞ Kiskunfélegyháza és Csongrád közötti útvonalon a megyehatárnál,
- ☞ Üllés és Kiskunhalas közötti útvonalon a „Sípos malomnál”,
- ☞ Mórahalom belterülete a körforgalomnál,
- ☞ Csanytelek belterülete a Csongrád – Tömörkény útkereszteződésnél,
- ☞ Kistelek – Balástya – Kömpök útkereszteződésnél,
- ☞ Csengele belterületén,
- ☞ Balástya belterületén,
- ☞ Kiskunmajsa – Forráskút közötti úton a megyehatárnál.

⁵⁵ Állategészségügyi bizonyítvány, „Farm információk”

Az országos főállatorvos június 9-én Brüsszelben jelentette be a magyar madárinfluenza járványt. A jelentés szerint az állategészségügyi szakemberek fertőzött vadmadaraknak tulajdonítják a vírusnak hazánk területére történő behurcolását.

A magyar állategészségügyi hatóság augusztus 31-én megszüntetett minden, a madárinfluenzával kapcsolatos korlátozó intézkedést Magyarországon, így Csongrád megye teljes területére vonatkozóan is.⁵⁶ A rendőri erők eredményes tevékenységének is köszönhető, hogy a H5N1 vírus nem került behurcolásra Csongrád megye területére.

Bács-Kiskun megyében az első intézkedések bevezetése óta a madárinfluenza járvány miatt több mint 1 millió háziszárnyast – mintegy 90 ezer tyúkot, 740 ezer kacsát, és több mint 180 ezer libát – kellett elpusztítani, illetve kényszervágással megsemmisíteni. A főállatorvos nyilatkozata szerint a kényszervágásra került baromfi nagy része szigorú ellenőrzés mellett fogyasztható volt.

4. 3. Madárinfluenza 2007-ben

Január 22-én látott először napvilágot a hír, miszerint madárinfluenza gyanúja merült fel egy Csongrád megyei nagy létszámú libaállományban. A Szentés közeli Kórógy-patak mellett elterülő Lapistó szomszédságában fekvő telepről január 21-én értesítették az állategészségügyi szolgálatot, hogy a 3300 lúd között január 19. óta szokatlan mértékű és növekvő számú elhullást tapasztaltak. 19-én 2, 20-án 8, 21-én 11 baromfi pusztult el, 22-én reggelre pedig újabb 29 elhullás következett be.⁵⁷

A telepen a bejelentés napján elvégzett állategészségügyi hatósági ellenőrzés során az állományban mintegy 30-40 idegrendszeri tüneteket mutató egyedet találtak⁵⁸, illetve sor került az elhullott állatok kórbonctani vizsgálatára is.

Az állategészségügyi hatóság január 23-ig az alábbi járványügyi intézkedéseket hozta meg:

- ☞ Január 22-én reggel 5 libahullát küldtek be a vizsgálatok elvégzésére akkreditált intézetbe, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal

⁵⁶ A Csongrád Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás igazgatójának 1445/T/2006. számú határozata

⁵⁷ Forrás: Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ

⁵⁸ A beteg baromfik reszkettek, a fejüket hátra szegték és a hátukon feküdtek.

Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóságának nemzeti referencia laboratóriumába.⁵⁹

- ☞ A hatóság intézkedett az érintett telep állományának azonnali, szakszerű kiirtásáról, illetve az előírt fertőtlenítés végrehajtásáról.
- ☞ Kijelölték az előírt védő- és megfigyelési körzetet a telep 3, ill. 10 km sugarú körzetében, melyeket magas kockázatú területté nyilvánítottak.⁶⁰
- ☞ Az állategészségügyi hatóság intézkedett a kijelölt zónákban található baromfiállomány előírt szűrésének megszervezéséről.
- ☞ Az intézeti kórbonctani vizsgálat eredményének ismeretében az országos főállatorvos tájékoztatta az EU Bizottságot a madárinfluenza gyanújáról.

Az állategészségügyi szolgálat a védő-, illetve a megfigyelési zónában megkezdte a baromfiállomány felmérését. A Szentés belvárosától 13 kilométerre található Lapistó melletti tanyán lévő állattartó telep 1 kilométeres körzetében nincs település. A teleptől számított 3 km-es sugarú körben 57 tanya van. A tanyákon 1 743 baromfit vizsgáltak meg, de nem találtak gyanús eseteket. A 10 kilométeres körzethatáron belül mintegy 850 baromfitartó udvart kellett átvizsgálniuk a szakembereknek, itt mintegy 8 500 baromfi volt. Emellett a 10 kilométeres körzeten belül 18 nagy állattartó telepet regisztráltak, valamivel több, mint 43 ezer állattal.⁶¹

Az országos főállatorvos január 24-én küldött jelentést az Állategészségügyi Világszervezetnek, melyben azt jelentette, hogy a Csongrád megyei Lapistón lévő állattartó telepen, ahol 3355 ludat neveltek, január 19-én kezdődtek az elhullások. A jelentés írásáig 95 állat megbetegedéséről és közülük 90 elhullásáról számoltak be. A nemzeti referencia laboratóriumban január 24-én kiadott eredmények szerint a libatetemekből származó mintákban a magas patogenitású A/H5N1 madárinfluenza vírus jelenlétét mutatta ki.⁶² A laboratóriumi vizsgálati eredményt a Weybridge-i Közösségi Referencia Laboratóriumban január 30-án megerősítették. Az állomány még életben lévő 3265 egyedét január 23-ig leölték, a tetemeket ártalmatlanították.

A magyarországi laboratóriumi eredményekről január 23-án hivatalos tájékoztatást kapott az Európai Bizottságnak a szakterületért felelős vezetője. Az Európai Unió tudomásul vette a magyar állategészségügyi hatóság által elrendelt intézkedéseket.

⁵⁹ A laboratórium székhelye: Budapest, Tábornok utca

⁶⁰ Lásd 2. és 3. számú melléklet.

⁶¹ Forrás: Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ

⁶² Lásd 1. sz. melléklet.

2. kép: Az állategészségügyi hatóság szakemberei által hozott szigorú intézkedések egyike, a zárlat

Az ÁNTSZ Dél-alföldi Regionális Intézete Járványügyi osztályának munkatársai elvégezték a beteg baromfiállománnyal kapcsolatba került személyek expozíciós kockázatának felmérését. Az állományt folyamatosan gondozó személy megfelelő ellátásban részesült, mivel a beteg állatok gondozása során nem viselt egyéni védőfelszerelést. Az állomány megsemmisítésében további 11 személy vett részt, számukra az állategészségügyi szolgálat az egyéni védőfelszerelést biztosította, de mivel a megsemmisítésben résztvevők nem szakképzettek és a védőfelszerelés szakszerű viselésére őket részletesen nem oktatták ki, kikérdezésük alapján a megsemmisítés során olyan higiénés hibákat követtek el, melyek nem zárják ki esetleges megfertőződésüket. Ezért a magas patogenitású A/H5N1 madárinfluenza vírus laboratóriumi azonosítását követően elrendelték e személyek ellátását és járványügyi megfigyelését is.⁶³

2007. január 26-án, késő délután a Derekegyház, Ördöngösi tanya libatartó telepen található 4 hetes állományban olyan idegrendszeri tüneteket észleltek néhány állatban, amely a madárinfluenza vírus gyanújának feltételezésére adott okot. A hatósági állatorvos jelentése szerint a 4000 négyhetes liba közül először 21, majd később még 25 állat hullott el. Másnap fokozódott az állatok pusztulása: délelőtt 209, délután 239 kisliba volt a veszteség. A helyszíni kórbonctani vizsgálatok alapján a baktériumos fertőzés lehetősége is felmerült, de a betegség nem volt igazolható. A madárinfluenza fokozott gyanúja miatt azonban január 27-én el kellett rendelni az állomány leölését. A környéken 1 km-en belül 4 tanya található 367 baromfival, 3 km-en belül pedig 29 tanya 535 baromfival, de ezek az

⁶³ Forrás: Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ

állatok a vizsgálatok szerint tünetmentesek. A telep 1 km-es körzetében részben a járvány felszámolása, részben megelőzés céljából ölték le a 7157 baromfit. A referencia laboratóriumban elvégzett vizsgálatok itt is megerősítették a fokozottan patogén A/H5N1 madárinfluenza vírus jelenlétét.⁶⁴

Az állategészségügyi szabályok betartásának ellenőrzése során a szolgálatban lévő rendőri állomány az alábbi ellenőrzéseket hajtotta végre:

- ☞ gyalogos: 221 fő
- ☞ kerékpáros: 27 fő
- ☞ motorkerékpár: 249
- ☞ lassú jármű: 116
- ☞ személygépkocsi: 5824
- ☞ tehergépkocsi: 1373
- ☞ autóbusz: 0

A január 29-én, Szegeden tartott védelmi bizottsági ülésen tájékoztatták a történekről az ÁNTSZ illetékesét. A derekegyházi telepen három dolgozó végezte az állatok gondozását, ők megelőző kezelésben részesültek. Az elvégzett járványügyi vizsgálat alapján a megsemmisítésben résztvevő 21 személy az egyéni védőfelszerelés használatának köszönhetően nagy valószínűséggel nem volt expozíciónak kitéve, így náluk nem alkalmaztak megelőző módszereket, de elrendelték a dolgozók járványügyi megfigyelését.

⁶⁴ Forrás: Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ; Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

5. A MADÁRINFLUENZA, MINT VILÁGJÁRVÁNY?

5. 1. A világjárvány kialakulása

A klasszikus világjárványok kórokozói közül az influenzavírusok maradtak azok, amelyek változatlanul évről évre a legtöbb megbetegedést okozzák világszerte. Az influenzavírus H5N1 altípusának szerkezetéből és állatvilági elterjedtségéből adódóan olyan altípusai keletkezhetnek, melyek világméretű járvány előidézésére is képesek lehetnek.

A madárinfluenza vírusok a legváltozékonyabb vírusok közé tartoznak, örökítő anyaguk és genetikai állományuk folyamatosan változhat. Ha a madárinfluenza vírus genetikailag módosul, kialakulhat olyan változata, amely már képes lesz emberről emberre terjedni, tehát átalakul emberi influenzavírossá, amely az emberek körében járványosan terjed. Ha az ember egy időben fertőződik a klasszikus emberi és a szárnyas influenza vírussal, mintegy „keverőedényként” szolgálhat az új altípusú vírus megszületéséhez, amely képes lesz emberről emberre terjedni és ezáltal világjárványt okozni. A ma még nem létező kórokozó a két fenti vírus kombinációjából alakulhat ki. Ehhez a feltételezések szerint az szükséges, hogy egyazon ember szervezete egy időben fertőződjék mind a madárinfluenza, mind az emberi influenza vírusával. Ilyen esetben ugyanis a két vírus genetikai állománya részben kicserélődhet, kombinálódhat és egy új, most már emberről emberre átterjedni képes vírustörzs alakulhat ki. Mivel az így létrejövő influenzavírus genetikai állománya új, ez ellen nem rendelkeznek immunvédelemmel az emberek. Emiatt az így kialakuló, emberről-emberre terjedni képes vírus pandémiát okozhat.⁶⁵

A világjárvány tehát azért alakulhat ki, mert az egész emberiség fogékonyá válik, ha az emberi influenzavírusok egyes génjeit a madárinfluenza vírus génje „cseréli le”. Bár statisztikailag nagyon kicsi annak esélye, hogy valaki a két típusú influenzával egyszerre fertőződjön meg, a következmény mégis katasztrofális lehet: a madárinfluenza sokat emlegetett emberről emberre terjedő változatának megjelenése. Ha a világjárvány kialakul, a veszélyeztetett, azaz a védendő lakosságcsoportok köre lényegesen kibővül.

A világjárvány kialakulásához az is hozzájárul, hogy a megjelenő új altípus ellen senkiben sem alakulhatott ki védettség. Azt nem lehet biztosan megjósolni, hogy mikor, hol és pontosan milyen vírustípus alakul ki, mely a világjárványt képes elindítani. A

⁶⁵ A pandémia az egész világra kiterjedő emberi influenzajárványt jelent.

jelenlegi helyzet azonban azt mutatja, hogy a világjárvány kialakulásának valószínűsége egyre nő. Egyes kutatók ezt a tényt a madárinfluenzával hozzák összefüggésbe, ugyanis ez olyan influenzavírus, amely különleges körülmények között az állatokon kívül embereket is képes megbetegíteni. A madárinfluenza vírusa a megbetegedett állati szervek szöveteiben immunológiai módszerekkel kimutatható, fiasított tyúktojásokban a vírus elszaporítható. Ez utóbbi tény felvillantja a terrorcselekmények lehetőségét is, hiszen a madárinfluenza vírusa nagy gazdasági károkat képes okozni és alkalmas arra, hogy a társadalom minden rétegét érintve pusztítson világszerte.

A vírus tulajdonságainak megváltozását nem csak a génmutáció okozhatja. Az is gyakran előfordul, hogy ugyanabba a sejtbe bejutott többféle influenzavírus örökítő anyagának egy része egymással kicserélődik és az így kialakuló új vírusváltozatok újabb és újabb influenzajárványokat képesek elindítani.

Az adaptív mutáció egy másik „vírus-átalakító” mechanizmus, mely az örökítő anyag fokozatos változásának folyamatát jelenti. A vírusnak az emberhez való egyre jobb alkalmazkodását eredményezi, vagyis a vírusnak egymást követően több alkalommal emberről emberre történő terjedése során a kórokozó egyre jobban képes kötődni az emberi sejtekhez. Ezt a folyamatot kezdetben kis létszámú emberi esethalmozódások jelzik, amelyeknél kimutathatók a vírus emberről emberre történő terjedésének bizonyítékai. Ez a mechanizmus valószínűleg hogy majd némi időt az emberiségnek a világjárványra történő felkészülésre.

Világjárvány akkor alakulhat ki, ha a következő feltételek mindegyike teljesül:

- ☞ olyan új altípusú influenzavírusnak emberre történő átvitele valósul meg, mellyel az emberek nagy része még nem találkozott, így azzal szemben még részleges védettséggel sem rendelkezik,
- ☞ embereket képes megfertőzni, és súlyos megbetegedést okoz;
- ☞ könnyen és folyamatosan terjed az emberek körében.⁶⁶

Ezen feltételek közül a harmadik az, amely jelenleg nem áll rendelkezésre. A legfőbb kockázatot az jelenti, hogy a H5N1 altípusú madárinfluenza vírusban kialakulhat az emberek között való terjedés képessége, ez pedig mindaddig fennáll, amíg humán fertőzések előfordulnak. Tehát amíg a vírus folyamatosan jelen van a madarak körében, – hogy meddig, azt senki sem tudja megmondani – addig nem zárhatjuk ki a világjárvány kialakulásának lehetőségét. A világjárványt kiváltó vírus által okozott megbetegedés

⁶⁶ Dr. Varga János – Dr. Tuboly Sándor – Dr. Mészáros János: A háziállatok fertőző betegségei; egyetemi tankönyv (Bp., 1999)

súlyossága és a halálesetek száma széles határok között változhat, ám ezeket a vírus megjelenése előtt nem lehet megjósolni.

Az influenza világjárvány kialakulásának a jövőre nézve tehát nagy a veszélye. Mivel a H5N1 altípusú madárinfluenza vírus mélyen befészkelte magát Ázsia nagy részén, így nem zárható ki, hogy további emberi megbetegedések is előfordulnak. Minden további eset lehetőséget ad a vírusnak arra, hogy emberről emberre történő terjedési képessége javuljon, és így kialakuljon egy, már világjárványt okozni képes humán H5N1 altípusú influenzavírus. A korábbi tapasztalatok alapján a világjárvány egy második hulláma az elsőt követő 1 éven belül várható.

A világjárvány kialakulásának kérdése az emberiség és a globálisan értelmezendő biológiai biztonság szempontjából azért tekinthető kulcsfontosságúnak, mert elvileg minden országot érintve gyorsan terjedhet. Ha egyszer a kórokozó átlépi az országhatárokat, a járványt megállíthatatlannak tekintik, mivel olyan vírus okozza, amely köhögéssel és tüsszentéssel nagyon gyorsan terjed. Az emberek már a tünetek megjelenése előtt terjesztik a vírust, ezért a globális terjedés kockázatát tovább növelik a tünetmentes légiutasok.

Az esetlegesen kialakuló madárinfluenza világjárvány óriási mértékben megnöveli az egészségügyi ellátást és kórházi kezelést igénylő emberek számát, ezzel átmenetileg szinte megbénítva az egészségügyi szolgáltató rendszert. A munkából kiesők nagy száma miatt nemcsak az egészségügyi ellátásban, hanem a többi alapvető szolgáltatásban is fennakadások lehetnek.⁶⁷ Mivel a lakosság teljes mértékben fogékony lesz a világjárvány kórokozójára, egy érintett közösségben a megbetegedések száma rövid idő alatt meredeken emelkedve minden eddiginél magasabb lehet, és ez a társadalmi és gazdasági életben átmeneti zavarokat idézhet elő. Ezeket a zavarokat még tovább fokozhatja a jelenlegi nemzetközi ipari és kereskedelmi rendszerek kölcsönös kapcsolata és függősége.

Mivel egy világjárvány során valószínűleg csaknem minden országban katasztrófahelyzet alakul ki, az országok közötti segítségnyújtás lehetőségei – a természeti katasztrófák vagy a helyi járványok során nyújtottól eltérően – csökkenhetnek, mivel a kormányok saját országuk lakosságának védelmére összpontosítják erejüket.

A legfontosabb figyelmeztető jel, ami a világjárvány kezdetére utalhat, ha egy új influenzavírus által okozott emberi megbetegedések közel egy időben és egy helyen halmozottan fordulnak elő, mert ez azt jelzi, hogy az új kórokozó képes emberről emberre

⁶⁷ Többek között a szállítás, a távközlés, a közmű- és villamosenergia ellátás és a banki szolgáltatásokban bekövetkezett kiesés nagy gazdasági károkat képes okozni.

terjedni. Hasonló okok miatt a betegeket ellátó egészségügyi dolgozók között észlelt, nem a szokványos influenza vírusok által okozott esetek is az emberről emberre történő terjedés kezdetét jeleznék. Ilyen események észlelését követően azonnal meg kell kezdeni az érintett területen előfordult esetek kivizsgálását, a diagnózis laboratóriumi vizsgálattal történő megerősítését, a fertőzés forrásának meghatározását és a kórokozó emberről emberre terjedésének megállapítását.

A világméretű járvány kialakulása pánikot kelthet a lakosság körében, ami növelheti a bűncselekmények számát, ezzel egyidőben pedig csökkentheti a lakosság bizalmát a beavatkozó szervek iránt. A rendőrség legfontosabb feladatai közé tartozik a közrend és a közbiztonság fenntartása. Ennek érdekében a rendőrség biztosítja az oltóanyaggyártó- és elosztó központok védelmét, védi az oltóhelyeket és az oltást végző orvosokat egyaránt.

A rendőr közreműködik a végrehajtandó személyi, anyag- és járműmentesítési feladatokban, az egészségügyi és a járványügyi rendszabályok betartatásában.⁶⁸ Ha a rendőr súlyos humán fertőző megbetegedésről vagy annak gyanújáról szerez tudomást, haladéktalanul jelentést tesz a rendőri szerv ügyeletesének, aki értesíti az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatot. A rendőr az állategészségügyi hatóság képviselőjének megérkezéséig gondoskodik a fertőzött terület, helyiség lehetőség szerinti lezárásáról.⁶⁹ Az állategészségügyi hatóság által a zárlattal kapcsolatban előírt rendszabályok betartását a rendőrség is ellenőrzi. A rendszabályok betartása kikényszeríthető. A lakosságot közvetlenül fenyegető közegészségügyi-járványügyi veszély elhárításához, illetve rendkívüli körülmények esetén tett intézkedései foganatosításához az állategészségügyi hatóság kérésére a Rendőrség segítséget nyújt.⁷⁰

5. 2. A vándormadarak szerepe a világméretű járvány kialakulásában

A vírus az eddig nem érintett földrajzi területeken élő vadmadarakra és háziszárnyasokra történő átterjedése tovább növeli a humán esetek kialakulásának lehetőségét. A vándormadarak szerepe a fokozott megbetegítő-képességű vírusok terjesztésében még nem teljesen ismert. A vadon élő vízi szárnyasokat tekintik az „A” típusú influenzavírusok természetes gazdáinak, ezek a fajok valószínűleg évszázadok óta

⁶⁸ 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról, 26. § (1) bekezdés

⁶⁹ 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról, 30. § (1) bekezdés

⁷⁰ 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról, 30. § (2)-(3) bekezdés

minden tünet nélkül hordozzák ezeket az influenzavírusokat.⁷¹ A vándormadarak vonulása révén, illetve emberi tevékenység⁷² következtében egyre nagyobb területeken egyre több szárnyas fertőződhet meg. Ennek megfelelően egyre több ember kerülhet kapcsolatba a madárinfluenza vírussal és így egyre nagyobb a lehetőség arra, hogy az állati és emberi vírus találkozásából egy új változat alakuljon ki, mely alkalmas a világjárvány elindítására.

Számos közvetett bizonyíték szól amellett, hogy a vándormadarak megfertőzhetik a baromfiállományt a H5 és H7 altípusú influenzavírusokkal, és ezen vírusok ezt követően az állományban terjedve fokozott megbetegítő-képességű formává alakulhatnak át. A vadon élő és a vándormadarak fertőzést terjesztő szerepét az is alátámasztja, hogy a szabadban tartott házi baromfifajok⁷³ influenzás megbetegedése sokkal gyakoribb, mint a többnyire zártan, „iparszerű körülmények” között tartott csirkeállományoké.

Korábban nagyon ritkán mutattak ki fokozott megbetegítő-képességű vírusokat vándormadarakból, általában olyan elhullott egyedekből, melyeket egy-egy baromfiállományban észlelt járvány helyétől röptávolságon belül találtak. Ezek a leletek arra utaltak, hogy a vadon élő víziszárnyasok általában nem terjesztői a baromfik számára fokozott megbetegítő-képességű influenzavírusoknak. Az elmúlt évek Európában és Ázsiában kimutatott vírusai viszont azt valószínűsítik, hogy egyes vándormadarak közvetlenül terjesztik a fokozott megbetegítő-képességű H5N1 altípusú madárinfluenza vírust és várhatóan újabb területek is érintettek lehetnek.

A vándormadarak az influenzavírusokat akár kontinensek között is képesek terjeszteni. A távolabbi területekre való elhurcolásban tehát nagy szerepük van, hiszen bélsarukkal ezek az egyedek is ürítik a vírust. Hazánk nem esik a nagy madárvonulások útjába, de a Földközi-tenger keleti és nyugati medencéjén áthaladó nagy madárvonulási útvonal figyelmet érdemel, mert az oroszországi esetekből a vándormadarak elhurcolhatják hazánk területére is.

Magyarország vízi élőhelyein a téli időszakban is jelentős számú vadon élő vízi madár tartózkodik, melyek nem elhanyagolható része az időjárás függvényében változtatja tartózkodási helyét Magyarország és az attól délre eső országok területei között. A költöző madarak visszavonulása a tél végi, végleges olvadással gyakran robbanásszerűen, gyors folyamatként indul meg.⁷⁴

⁷¹ Hordozzák a H5 és H7 altípusokat is, de általában azok mérsékelt megbetegítő-képességű formáit.

⁷² Például fertőzött baromfi vagy a vírussal szennyezett tárgyak szállítása.

⁷³ Például a pulyka és a kacska.

⁷⁴ A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztályának szakértői adatai (Magyar Vízivad Monitoring Adatbázis) alapján.

Az erősen patogén madárinfluenza Magyarországgal szomszédos országokban történt megállapításai, valamint az a tény, hogy Magyarország viszonylagos távolsága kicsi a vadon élő költöző madarak vonulási útvonalaitól, jogos aggodalomra adnak okot. Ugyanis az ország területén számos terület ezen vadon élő madarak számára élő-, pihenő- illetve gyülekezőhelyként szolgál, ez pedig jelentősen megnöveli a hazai baromfi- és egyéb, fogságban tartott madárállományok erősen patogén madárinfluenzával való fertőződésének kockázatát.

3. kép: A költöző madarak és a vadon élő vízi szárnyasok növelik a világjárvány kialakulásának kockázatát

6. A MADÁRINFLUENZA JÁRVÁNYRA VALÓ FELKÉSZÜLÉS FELADATAI

6. 1. ECDC helye és szerepe a madárinfluenza járvány elleni védekezésben

A Stockholmban székelő Európai Betegségmegelőző és Felügyeleti Központ (ECDC) megalakításáról 2003-ban döntött az Európai Bizottság. Feladata és egyben létrehozásának célja az, hogy Európa fertőző betegségek elleni védelmét megerősítse, a kontinens egészségügyi szaktudásának összegyűjtésével és a nemzeti közegészségügyi hatóságok együttműködésének előmozdításával. Felügyeli a járványügyi helyzetet, napi szinten összehangolja az európai országok járványügyi tevékenységét és hasznos tanácsokat is ad a hatékonyabb megelőzés érdekében. 2005-ben a H5N1 madárinfluenza vírus megjelenésének nyomán irányelveket fogalmazott meg a lakosságot érintő védelmi intézkedésekkel kapcsolatban, s ezeket átadták a tagállamok népegészségügyi hatóságainak. Az ECDC eredményességét bizonyítja az is, hogy kiválóan szerepelt azon az Európai Bizottság által vezényelt Európai Unió-szintű válsággyakorlaton, amely egy esetleges járvány esetén a nemzeti és az uniós döntéshozatali folyamatok összehangoltságát és hatékonyságát hivatott felmérni.

A vírusok nem állnak meg az unió határainál, éppen ezért Európa védelme csak globális környezetben képzelhető el. Tehát az Európai Unión kívüli országokat és hatóságokat is be kell vonni az együttműködésbe. A Központ ajánlásokat dolgozott ki az Európai Bizottsággal és a tagállamok nemzeti egészségügyi hatóságaival közösen a H5N1 vírussal fertőzött országokba utazók számára.

A Központ értékelése szerint a H5N1 madárinfluenza vírus a jelenlegi formájában emberi egészségre jelentett kockázata alacsony és egy meghatározott társadalmi csoportra jelent veszélyt. Mivel a vírus madárról emberre áterjedése rendkívül ritka, a fertőzés veszélye Európa lakosságát tekintve elhanyagolható. Az európai népesség leginkább veszélyeztetett része:

- ☞ A fertőzés által érintett régiókban a baromfiállomány megsemmisítésében résztvevő munkások;
- ☞ A baromfitelepeken, a H5N1 által érintett régiókban élő vagy dolgozó emberek;
- ☞ A H5N1 által érintett régiókban élő háztáji baromfitenyésztők.

A kockázati csoportok tehát jól körülhatárolhatók, a fertőzött madarakkal valamilyen módon kapcsolatba kerülő emberek körét jelenti. A kockázat ezekben a csoportokban

megfontolásra érdemes, bár továbbra is igen alacsony. Európában a közvetlen prioritás tehát a madarakat összegyűjtő emberek kockázatával való foglalkozásban áll, vagyis ezen kockázati csoportokat kell leginkább megvédeni a H5N1 vírustól.

A vírus európai megjelenését sokan egy világméretű járvány kezdeteként értékelik, ugyanakkor a Központ állásfoglalása szerint a madárinfluenzát, mint egészségügyi kihívást, és a felkészültséget az esetlegesen emberről emberre terjedő járványra külön kell kezelni. Bár az emberről emberre terjedő járvány megjelenése valószínűleg elkerülhetetlen, megjelenése akár évtizedekig is várathat magára és egyáltalán nem biztos, hogy a H5N1 madárinfluenzából alakul ki.⁷⁵

Az ECDC megjelentette a H5N1 madárinfluenza által fenyegetett kockázati csoportok megóvására vonatkozó iránymutatásait. Az iránymutatás nem a teljes népességre, hanem kizárólag a fő kockázati csoportokra vonatkozik, így a fertőzés által érintett régiókban a baromfiállomány ritkításában résztvevő munkásokra, a baromfitelepeken dolgozó vagy élő népességre, illetve a háztáji baromfitartókra. A védekezés az alábbi hat alapvető elv alkalmazásán nyugszik:

- ☞ Kontrollálni kell a madarak megfertőződését.
- ☞ Minimalizálni kell az érintett népesség arányát, amennyire ez lehetséges és el kell választani az embereket a fertőzött állatoktól.
- ☞ Megfelelően kell alkalmazni a védőfelszereléseket azok esetében, akik munkájuk során közvetlenül érintkeznek potenciálisan fertőzött madarakkal.
- ☞ Helyi kockázatelemzések készítése után korlátozott és ellenőrzött keretek között sor kerülhet influenza-gyógyszerek használatára.
- ☞ Hagyományos influenza elleni oltásban kell részesíteni azokat a munkásokat, akik a fertőzött állomány leölését végzik, különösen, ha a szezonális influenzajárvány egyébként is fenyeget.
- ☞ A potenciálisan veszélyeztetett népesség folyamatos egészségügyi felügyelete szükséges.⁷⁶

Ezen elvek gyakorlati alkalmazását, illetve hatékony megvalósítását szolgálják a Központ által kidolgozott ajánlások. Eszerint lehetőleg minimális számú embert kell bevonni az állomány ritkításába. Azoknál a mezőgazdasági munkásoknál, illetve fertőzött területen, baromfitelepeken élő embereknél, akik közvetlenül nem érintettek az állomány

⁷⁵ Egyéb influenzavírus törzsek, így az Észak-Amerikában jelenleg is jelen levő kutya- és lóinfluenza, illetve egyes emberi influenzavírus törzsek szintén veszélyt jelentenek.

⁷⁶ Forrás: www.ecdc.eu.int

ritkításában, lehetőség szerint minimálisra kell csökkenteni az érintkezést az influenzavírus potenciális hordozóival. Egyes esetekben megfontolandó a fertőzött területeken a szabad ki- és belépés szigorítása. A fertőzött területeken az állomány ritkításában résztvevő munkásoknak erősen ajánlott a szájmászk, a védőszemüveg, a kesztyű, és a munkavédelmi ruha viselete, valamint ajánlott a munka utáni teljes fertőtlenítés is. Bizonyos esetekben a ritkításban résztvevő munkásoknak a fertőzést megelőző influenza elleni gyógyszeres kezelése indokolt, valamint ajánlott a szezonális influenza elleni védőoltás. Ennek az a célja, hogy a párhuzamos – madárinfluenza és emberi influenza – fertőzés kockázatát minimálisra csökkentse. A kockázati csoportok egészségi mutatóit folyamatosan figyelemmel kell kísérni, hogy a H5N1 vírus esetleges emberi fertőzését azonnal azonosítani lehessen.

A társadalom többi tagja számára, akik nem tartoznak egyik rizikócsoportba sem, a veszély kockázata rendkívül alacsony. A kockázat szinte nullára csökkenthető, amennyiben betartják az alapvető higiénés szabályokat és nem érintenek meg beteg vagy elhullott madarat. Valószínűtlen, hogy a H5N1 vírus nyers hús vagy tojás által emberre áterjedne, de az alaposan megfőzött étel a legkisebb kockázatot is kizárja, emellett védelmet biztosít a szalmonella és más ételmérgezést okozó fertőzésekkel szemben is. A szokásos konyhatechnológiai eljárások betartásán túl figyelni kell arra is, hogy kerüljék a baromfitelepek és a madárpiacok látogatását.

Végül pedig szem előtt kell tartani az adott ország nemzeti hatóságai által kiadott tanácsokat, irányelveket és a betartandó utasításokat. Az ECDC minden tagállamának van előkészületi terve. Ahhoz, hogy ezek a tervek hatékonyan működjenek, megfelelő feladatorientáltságra és nemzetközi együttműködésre van szükség.

6. 2. A Nemzeti Influenza Pandémiás Terv

A Magyar Köztársaság Egészségügyi Minisztériuma 2005 elején megkezdte a madárinfluenzára való felkészülést, összhangban az Európai Bizottság 2004 márciusában elfogadott influenza pandémiára való felkészülés tervének legfontosabb feladataival. A felkészülés egyik lépéseként az Egészségügyi Minisztérium és az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat kidolgozta a Nemzeti Influenza Pandémiás Tervet, amely tartalmazza egy esetlegesen bekövetkező madárinfluenza világjárványra való felkészülés és a járvány elleni védekezés feladatait. A terv készítői azt tűzték ki célul, hogy egy

esetleges madárinfluenza világjárvány kitörésekor az előre megtervezett és szervezett védekezés eredményeképpen minél kevesebb állampolgár betegedjen meg és közülük minél többnek legyen esélye egészségének gyors és eredményes helyreállítására.

A pandémiára történő felkészülés alapját képezi az eredményes válasznak, a pandémiával összefüggő megbetegedések és halálozás aránya lehető legalacsonyabbra történő csökkentésének és a lakosság ellátásában keletkező zavarok elkerülésének. Ennek megfelelően a terv alapvető célja, hogy alapot képezzen az influenza pandémia elleni felkészüléshez. Segítségével egy előre kidolgozott reagálási rendszer áll rendelkezésre a járvány felszámolásához és a tömegesen megbetegedettek egészségügyi ellátásának biztosításához. A tervezett intézkedések hatékonyságának köszönhetően várhatóan csökkenni fog a megbetegedések, szövődményes esetek és a halálozások száma.

A felkészülés és a védekezés időszakában egyaránt a szakmai feladatokkal csaknem azonos fontosságú a megfelelő szintű, tartalmú és idejű kommunikáció, mely rendszeres kapcsolatot teremt minden célcsoporttal. A terv részét képezi a kommunikációs szabályozás, mely elősegíti a lakosság és az egészségügyi dolgozók pandémiával kapcsolatos tájékoztatását, a pánik megelőzését és a lakosság aktív részvételét a megelőző intézkedések végrehajtásában. Az interaktív lakossági kommunikáció hatékonyan támogatja a felkészülést, alkalmas a pánik és a spontán reagálások megelőzésére és a lakossággal való megfelelő szintű együttműködés kialakítására.

Az influenza pandémia a járványügyi következményeken túl komoly közegészségügyi és gazdasági következményekkel járhat és súlyos hatást gyakorolhat a nemzetgazdaság minden szektorára. Erre mind az Egészségügyi Világszervezet, mind pedig az Európai Unió felhívta az országok kormányainak figyelmét. Ebből következően a pandémiára való felkészülésnek ki kell terjednie az alapvető szolgáltatások, a közrend, közbiztonság és a védelmi képesség fenntartására, valamint az állam működése fenntartásában érintett ágazatokra és gazdálkodó szervezetekre is. A társadalom működőképességének fenntartása érdekében tehát nyilvánvaló az interszektorális felkészülés szükségessége. Az influenza pandémiára és indirekt következményeire elsősorban a következő területeken kell felkészülni:

- ☞ villamos energia-, gáz- és üzemanyag-szolgáltatás;
- ☞ ivóvízellátás, távhőszolgáltatás;
- ☞ tömegközlekedés, áruszállítás, alapvető élelmiszerellátás;
- ☞ banki szolgáltatások, hírközlés;
- ☞ közigazgatás, közbiztonság és a honvédelem.

Mivel a lakosság alapvető ellátását biztosító szolgáltatások a kritikus infrastruktúra körébe tartoznak, ezért ebből a szempontból is elkerülhetetlen a felkészülés. A nemkívánatos következmények kiküszöbölésének vagy enyhítésének módjait célszerű időben kidolgozni, hogy szükség esetén biztonságosan alkalmazhatók legyenek. A tervben meghatározott intézkedések által biztosítható a nemzetgazdaság működőképessége, a közigazgatás fenntartása és az ország védelme.

A madárinfluenza pandémia felszámolása szakmailag elsődlegesen az egészségügyi ágazat feladata, az egészségügy azonban önmagában nem képes a járvánnyal kapcsolatos minden következmény és megoldandó kérdés kezelésére. Az eredményes védekezés és a járvány felszámolása csak a kormányzat és a társadalom együttes közreműködésével valósítható meg. Ezért fontos megneveznünk azokat a szervezeteket, amelyek az esetleges világjárvány felszámolásában részt vesznek, illetve kiemelt szerepet töltenek be közreműködőként.

A kormányzati irányítást a Kormány, a Kormányzati Koordinációs Bizottság – alárendeltségében az Operatív Törzsszel –, a Járványügyi Védekezési Munkabizottság és a Nemzeti Influenza Pandémia Prevenciók Bizottság szervezetei biztosítják. A felkészülésért, illetve a pandémia felszámolásáért felelős egészségügyi szervezetek a következők:

- ☞ Egészségügyi Minisztérium;
- ☞ Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ)
 - ✘ Országos Tisztifőorvosi Hivatal;
 - ✘ Országos Epidemiológiai Központ;
 - ✘ ÁNTSZ regionális és kistérségi intézetei;
- ☞ Országos Mentőszolgálat;
- ☞ Betegszállítók Országos Szervezete;
- ☞ egészségügyi intézmények, kórházak.

A pandémia felszámolása és a felkészülés során a jogszabályok alapján közreműködő szervezetek az alábbiak:

- ☞ Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal);
- ☞ megyei (fővárosi), helyi (kerületi) védelmi bizottságok;
- ☞ Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium;
- ☞ Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (Országos Rendőrfőkapitányság);
- ☞ Honvédelmi Minisztérium (Magyar Honvédség);
- ☞ Külügyminisztérium;

- ☞ Önkormányzati Minisztérium
 - ✘ Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság;
 - ✘ katasztrófavédelmi igazgatóságok;
 - ✘ polgári védelmi kirendeltségek és szervezetek;
- ☞ Oktatási és Kulturális Minisztérium.

Az egyes szervezetek és ágazatok közötti feladatmegosztás koordinálása alapul szolgál a járvány bekövetkezése esetén a megfékezéshez és a kiadásra kerülő intézkedések előzetes kidolgozásához. Ezek a szervezetek meghatározzák a felkészülési időszak konkrét feladatait a saját területükre vonatkozóan és megteremtik a pandémia felszámolásához szükséges egészségügyi intézményi, anyagi és tárgyi feltételeket, humán erőforrásokat, valamint a szervezeti és információs rendszert.

Az Egészségügyi Világszervezet pontosan definiálja a pandémia egyes kialakulási fázisait, a terv pedig eszerint határozza meg a védekezés és a felszámolás érdekében szükséges teendőket, illetve a járvány felszámolásában érintett szervezetek által végrehajtandó feladatokat. A terv alapját képezi a járvány felszámolásához szükséges multiszektorális együttműködésnek, hiszen a katasztrófák elleni védekezés kormányzati és ágazati szintű rendszeréhez kapcsolja a járvány felszámolásával kapcsolatos országos, területi és helyi szakmai irányítás rendjét. Egyúttal lehetővé teszi a hazai járványfelszámoló tevékenység összehangolását az Egészségügyi Világszervezet, az Európai Unió, valamint más nemzetközi szervezetek tevékenységével.

A terv elősegíti a szakmai irányelvek kidolgozását a megbetegedések megelőzéséhez és a megbetegedettek gyógykezeléséhez az oltóanyaggyártás megkezdése és az elkészült oltóanyaggal való oltások megkezdése közötti időszakokra. Tervezhetővé teszi a szükséges költségeket és a költségvetési támogatási igényt, előkészíti az egyes célcsoportok részére a pandémia egyes fázisaira vonatkozó kommunikációt. Lehetővé teszi egy esetlegesen bekövetkező influenza pandémia során a megbetegedések várható nagyságrendjének statisztikai adatokon alapuló becslését, a veszélyeztetett csoportok és a nemzetgazdaság működésének fenntartása érdekében védendő foglalkozási csoportok azonosítását.

6. 3. Az állattartók feladatai a járványkitörés kockázatának csökkentése érdekében

A baromfiállomány madárinfluenzával szembeni megvédése érdekében a legtöbbet nyilvánvalóan az állattartók tehetik az állategészségügyi jogszabályok betartásával, melyek egyik legfontosabb célja meggátolni a vírus megjelenését a háziszárnyasokban. A madárinfluenza által okozott kár csökkentése és a későbbiekre vonatkozó kockázat mérséklése érdekében a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztálya a Baromfi Termék Tanács, valamint a baromfitartók képviselőivel és a megyei állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomások igazgatóival történt egyeztetés során megállapodott azokról a tartástechnológiai minimumkövetelményekről, melyek betartása a jövőben fokozza a teljesen vagy részben szabadtartású víziszárnyas telepek járványügyi biztonságát. A minimumkövetelmények ellenőrzésére az állategészségügyi hatóság ellenőrzési listát használ az egységes értelmezés érdekében. A további járványkitörések kockázatának csökkentése érdekében a Magyarország területén található, vízibaromfit tartó telepekre az állományok betelepítése kizárólag az alábbi feltételek maradéktalan teljesítése mellett engedélyezhető.

A járulékos biológiai biztonsági intézkedések betartása elengedhetetlen a víziszárnyast tartó baromfitelepeken. Az előírt szigorú szabályok szerint a gazdaságot legalább 50 cm magas, folytonos kerítéssel kell körbevenni. Valamennyi víziszárnyast tartó telepet – állatlétszámtól függetlenül – írásban be kell jelenteni az illetékes megyei állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomás felé, amely a telepet az eredményes helyszíni szemlét követően nyilvántartásba veszi és azt egyedi azonosító számmal látja el. Vízibaromfi csak nyilvántartott gazdaságba telepíthető. A betelepítések előtt legalább 1 héttel a kerületi hivatal írásban tájékoztatni kell a várható betelepítés időpontjáról. A telep eredményes helyszíni szemléjének alapfeltétele a megállapított minimumkövetelmények teljesítése. A telepítés során úgy kell eljárni, hogy szükség esetén valamennyi állat bezárható legyen. Ennek megfelelően a telepítési sűrűségnek megfelelő minimum alapterületű zárt építményt kell biztosítani az állattartó telepen. A kifutó teljes területét megfelelő erősségű madárhálóval kell védeni. Etetést, itatást csak teljesen fedett, lehetőleg oldalról is zárt helyen kell biztosítani.

A fertőtlenítést mindig a jogszabályokban rögzített feltételek betartásával kell elvégezni. A telepen csak forgalomba hozatali engedéllyel rendelkező fertőtlenítőszer használható. A fertőtlenítő szert a használati utasítás, illetve a használat módjától függően

szükség esetén pótolni kell a fertőtlenítő oldatban. A lábbeli fertőtlenítés céljára elfolyást megakadályozó fertőtlenítő oldatos taposót, kézfertőtlenítésre fertőtlenítő oldatos edényt kell biztosítani. A fertőtlenítő oldatot az elhasználódást követően, illetve szennyeződés belekerülése esetén cserélni kell. Minden személy részére a fertőtlenítés a telepre bemenetelkor és elhagyásakor kötelező, beleértve a telepi dolgozókat és a tulajdonost is. A veszélyes anyagnak minősített fertőtlenítőszer használata esetén a fertőtlenítő szerek biztonsági adatlapját a forgalmazótól be kell szerezni, a felhasználást pedig pontosan vezetni kell. Az ilyen vegyszereket minden esetben zárt szekrényben kell tartani. A kerékfertőtlenítés az alábbi eszközök segítségével végezhető:

- ☞ nagy nyomású fertőtlenítőgépek
- ☞ nagy nyomású motoros kézi fertőtlenítő berendezés
- ☞ fertőtlenítő kapu
- ☞ kerékfertőtlenítő medence.⁷⁷

A takarmány tárolása zárt, fedett helyen történjen. A tárolás során biztosítani kell, hogy a takarmányhoz ne férjen hozzá idegen fajú állat, például vadmadár vagy rágcsáló. Az ivóvíz minőségű, szükség szerint cserélt friss vizet vagy vezetékből, vagy zárt tároló tartályból kell biztosítani.

A gazdálkodónak gondoskodnia kell az állati eredetű melléktermékek gyűjtéséről, ideiglenes tárolásáról és szállításáról is. Ennek érdekében mosható, fertőtleníthető, zárt tartályt kell alkalmazni, valamint szerződéssel kell rendelkezni arra engedélyezett vállalkozóval az állati eredetű melléktermékek elszállítására. Amennyiben az ilyen melléktermékek gyűjtése az önkormányzati gyűjtőhelyen történik, befogadó nyilatkozatot kell beszerezni az arra illetékes hivataltól.

A telepen más fajú baromfit és haszonállatot tartani nem lehet. Fokozottan kell ügyelni arra, hogy a baromfi ne érintkezessen a házi víziszárnnyal, vadon élő madarakkal és egyéb háziállatokkal sem.

A telep állatorvosi ellátását a megyében működési engedéllyel rendelkező állatorvossal, írásos szerződés alapján kell biztosítani. A telepen a hullaboncolás céljára elkülönített helyet, a hulladékok összegyűjtését és fertőtlenítést lehetővé tevő felületet, mosható felületű asztalt, kéz- és eszközmosási lehetőséget kell biztosítani.

A vállalkozásoknak minden esetben biztosítani kell munkásaik számára az elkülönített, megfelelő átöltözési lehetőséget és az alapvető higiéniai követelményeket. A

⁷⁷ Forrás: A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztályának 53152/2006. számú közleménye.

családi gazdálkodónak is kötelező a ruhacsere az erre kijelölt helyiségben vagy elkülönített helyen mielőtt, illetve miután az állatokat gondozta. Ehhez hasonlóan az állományba történő belépés előtt mindenkinek kezet kell mosnia. A bent tartózkodás alatt lehetőség szerint egyszer használatos köpenyt, csizmát és lábzsákot kell használni. Tolltépést vagy a bértömést csak a megfelelő egyszer használatos ruhában szabad elvégezni, melyet a telep elhagyásakor be kell gyűjteni és meg kell semmisíteni. A tépést, illetve tömést végzők részére mosakodási lehetőséget kell biztosítani.

Minden állattartó telepen elengedhetetlen a rend és a tisztaság biztosítása, hiszen a szétszóródott takarmány, trágya vagy összegyűlt víz vonzó lehet a vadon élő madarak, illetve a kártevők számára is. Gondoskodni kell a rendszeres kártevő- és rágcsálóirtásról. Ugyancsak veszélyt jelenthetnek az állattartás során használt, kölcsönadott és kölcsönként eszközök. Az ilyen eszközök számos fertőző betegséget terjeszhetnek, ezért amennyiben ez mégis elkerülhetetlen, csak alapos tisztítás és fertőtlenítés után szabad az eszközt a telepre bevinni.

6. 4. Megelőzés és védekezés

A madárinfluenza megelőzése és az ellene való védekezés a társadalom széles rétegeit érinti, nemcsak az állattartókat és a hatóságokat, hanem a fogyasztókat is. Aggodalomra adhat okot, hogy az A/H5N1 altípusú madárinfluenza-vírusra fogékony állatfajok köre tovább bővült, így a vírus megfertőz olyan emlős fajokat is, amelyek a szárnyasinfluenza vírusokkal szemben korábban ellenállónak mutatkoztak. Az állattartóknak gondot jelenthet, hogy a házikacsák, amelyek a fertőzést követően tünetmentesek maradnak, nagy mennyiségben ürítik a fokozott megbetegítő-képességű vírust és a kórokozót folyamatosan átviszik más szárnyasokra. Ez a tény tovább bonyolítja a helyzetet, melynek megoldásához felüyeleti intézkedésekre és a kockázatos emberi magatartások elkerülésére van szükség.

A fertőzés megelőzésére állategészségügyi, általános higiénés és foglalkozás-egészségügyi rendszabályokat kell foganatosítani. Beteg állatok gondozásával, kezelésével, megsemmisítésével, illetve madárinfluenza-gyanús betegekkel foglalkozók számára egyéni védőfelszerelést kell biztosítani. A madárinfluenza veszélyének kitett dolgozók egészségi

állapotát naponta kell ellenőrizni.⁷⁸ Gondoskodni kell a fertőzött állatokkal, illetve emberekkel kapcsolatba került dolgozók kezének, védőfelszerelésének, a szennyezett felületeknek a fertőtlenítéséről, a vírustartalmú hulladékok, állati tetemek szakszerű ártalmatlanításáról. Az „importált fertőzések” behurcolásának elkerülése érdekében fontos a betegség által érintett országokba utazók felvilágosítása.

Nagyon fontos a szárnyas haszonállat tartás általános járványvédelmi szabályainak betartása, például az állatállományok zárt tartása, az ólak betelepítése előtti alapos fertőtlenítés, a vadmadarak távoltartása. A madárinfluenza hivatalos megállapításában és leküzdésében az állami állategészségügyi szolgálat hatósági intézkedéseinek van meghatározó jelentősége. Általánosságban kimondható, hogy a fertőzött állattartó telepek, udvarok zárlat alá vonása, a megbetegedett, illetve fertőzött állatállományok hatósági rendelkezésre történő leötletése, az állati tetemek zárt láncú ártalmatlanná tétele, a vírust hordozó tárgyak megsemmisítése és a szigorú, több lépcsős fertőtlenítés elvégzése teremti meg a betegség felszámolásának lehetőségét.

A madárinfluenza elleni védekezés lényege a fertőzött állományok mielőbbi felismerése, az állományok leölése, az állati tetemek ártalmatlanná tétele, a telepek kitakarítása és fertőtlenítése, valamint a vírus eredetének kiderítése. Emellett a fertőzés helye körüli védő- és megfigyelési zónában különleges járványmegelőzési szabályokat kell életbe léptetni a fertőzés terjedésének megakadályozása érdekében.

Az ember madárinfluenzától való megvédése érdekében hozandó intézkedések az Egészségügyi Világszervezet ajánlásainak figyelembe vételével a közegészségügyi hatóság feladatkörébe tartoznak. A magyar hatóság rendelkezése szerint kötelező a munkavédelmi rendszabályok és a személyi higiénia szabályainak a betartása a baromfi-vágóhidakon és a baromfitelepeken egyaránt. A vágóhidakon például a vágócsarnokban légelszívó berendezést kell alkalmazni; az állatoknak a vágószalagra való felhelyezésekor pedig orr- és szájmaszkot kell használni.

Fontos a baromfival foglalkozók vakcinázása a hagyományos szezonális influenza elleni vakcinával – a génkicserélődés lehetőségének és a humán madárinfluenza kialakulásának megelőzése érdekében. Ha pedig mégis kialakulna az emberről emberre terjedő, H5N1 vírustörzs okozta influenzajárvány, akkor lehetőség lesz a magas kockázati csoportba tartozó emberek megelőző célú védőoltására elölt kórokozót tartalmazó vakcinával.

⁷⁸ Ilyen munkakörben nem alkalmazhatók immunkárosodott, krónikus szív- illetve tüdőbetegségben szenvedők, továbbá 62 éven felüliek.

Magyarországon a jelenlegi járványtani helyzetben arra törekszünk, hogy a járvánnyal terhelt országokkal szemben életbe léptetett importkorlátozásokkal megakadályozzuk a vírus bekerülését és a hazai baromfitartó gazdaságokban az állattartás zártságával megelőzzük az állományok, különösen a nagy létszámú állományok vadon élő madaraktól való fertőződését. A védekezés fontos része, hogy az állategészségügyi szolgálat a jelentősebb madárelhullások okának kiderítésével, a házi- és vadon élő madarak vizsgálatával ellenőrzi, hogy a madárinfluenza vírus nem jelent-e meg az országban. Az állategészségügyi szolgálat, a katasztrófavédelem és a többi érintett szerv a betegség leküzdésére kidolgozott intézkedési terv alapján rendszeres járványleküzdési gyakorlatok keretében készül fel a betegség minél gyorsabb és hatékonyabb felszámolására.

Hogy a világjárvány kialakulása megelőzhető-e, azt senki sem tudja biztosan. Erre a legjobb módszer a madarak vírushordozásának megszüntetése lenne, de ez nem valósítható meg. Csökkentené a világjárvány kialakulásának esélyét, ha a madárinfluenza vírus által okozott, állatok között előforduló járványokat meg lehetne fékezni, ám ennek megvalósítása a közeljövőben egyre kétségesebb. A világjárvány megfékezésének sikerességét befolyásolja még a kezdeti fázisban érintett területeken működő betegségszlelő és beavatkozó intézkedő rendszer működésének minősége, a logisztikai kapacitás és az érintett területre be-, illetve az onnan történő kilépést korlátozó intézkedések hatékonysága. Ezen intézkedések célja a nemzeti szintű felkészülés fokozása, a világjárványt elindító vírus kialakulási lehetőségeinek csökkentése, a korai figyelmeztető rendszer működésének javítása, a kezdeti fázisban a globális terjedés késleltetése és az oltóanyag-fejlesztés gyorsítása.

7. BEFEJEZÉS

7. 1. Következtetések, ajánlások

A humán megbetegedést okozni képes madárinfluenza a modern kor egyik legnagyobb egészségügyi fenyegetése, nemcsak az egyes országok számára, hanem nemzetközi szinten is. Megjelenésében az ember nem játszik szerepet, a megelőzéséért viszont sokat tehetünk. S ugyanígy az emberre hárul a már kialakult betegség felszámolásának kötelessége is. Ezért vált fontossá a madárinfluenza kérdésköre, s ezért kell a kellő figyelmet fordítanunk a biztonsági intézkedések betartására, illetve betartatására. Fel kell ismernünk a madárinfluenzával kapcsolatos és az állategészségügyben rejlő, más veszélyforrások komolyságát, s ez alapján kell a megfelelő ellenőrzési és védekezési stratégiát kialakítani.

Nem elég azonban az egészségügyre összpontosítani, hiszen egy esetleges madárinfluenza világjárvány a társadalom valamennyi rétegét és az élet minden területét érintené, a kereskedelemtől a közlekedésig. A kritikus infrastruktúrák védelmét, illetve megfelelő működését mindenképpen biztosítani kell, hiszen a lakosság alapvető ellátását szolgálják és működési zavarai lehetlenné tennék a védekezés feltételeinek megteremtését.

Az eredményes védekezéshez, illetve egy esetleges madárinfluenza világjárvány pusztításának megállításához meg kell teremteni a tömeges védőoltásokhoz szükséges új oltóanyag biztosításának feltételeit. Ehhez növelni kell az oltóanyag-gyártó kapacitást, el kell érni, hogy a mikrobiológiai laboratóriumok kellő számban álljanak rendelkezésre és képesek legyenek a megfelelő mennyiségű vakcinák és készítmények előállítására. Támogatni kell az új oltóanyag gyorsított hatósági engedélyezését, az oltóanyag felhasználás szakmai prioritásainak meghatározását és az elosztás rendjét is.

Az egyes országoknak megfelelő keretet kell elkülöníteni a központi költségvetésből a járvány elleni védekezés, illetve annak felszámolása céljára. Pontosítani kell az elkészített pandémia terveket és gondoskodni arról, hogy ne csak kormány szinten tudjanak a benne foglaltakról, hanem a rájuk vonatkozó mértékben az állatorvosok és az állattartók is. A járvánnyal korábban már érintett területeken fokozni kell a betegségészlelő, beavatkozó és intézkedő rendszer működésének hatékonyságát, különösen az időben és térben összefüggő esethalmozódások felderítésére vonatkozóan.

Végezetül pedig a tájékoztatás és az oktatás fontosságára hívnám fel a figyelmet. Az állattartókat és a fertőzött állomány megsemmisítésében résztvevőket el kell látni a szükséges védőeszközökkel, ugyanakkor biztosítani kell számukra a rendeltetésszerű és biztonságos használathoz szükséges információkat is. Kellő figyelmet kell fordítani az állattartók megfelelő képzésére és tájékoztatására, enélkül ugyanis hiábavaló a védőeszközökkel való ellátottság és a többi biztonsági intézkedés betartása is.

8. IRODALOMJEGYZÉK

8. 1. Felhasznált jogszabályok és szabályzók

- ☞ 2005. évi CLXXVI. törvény az állategészségügyről
- ☞ 44/2002 FVM rendelet a madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezésről
- ☞ 2006/105/EK bizottsági határozat a magas patogenitású madárinfluenza vadon élő madaraknál való előfordulásának feltételezett magyarországi eseteivel összefüggő egyes átmeneti védekezési intézkedésekről
- ☞ 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról
- ☞ 2005/734/EK határozat
- ☞ 6/2006 ORFK intézkedés
- ☞ A Csongrád Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás igazgatójának 1445/T/2006. számú határozata

8. 2. Felhasznált könyvek, újságcikkek

- ☞ A házi víziszárnyas állományok madárinfluenza vírussal történő fertőződés kockázatának csökkentéséről (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 13. évfolyam, 34. szám, 2006. szeptember 1.)
- ☞ A humán madárinfluenza epidemiológiai jellemzői (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 13. évfolyam, 27. szám, 2006. július 14.)
- ☞ A/H5N1 madárinfluenza-járvány egy Csongrád megyei tenyészlúd állományban (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 14. évfolyam, 4. szám, 2007. február 2.)
- ☞ Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések kézikönyve (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1999)

- ☞ Dr. Varga János – Dr. Tuboly Sándor – Dr. Mészáros János: A háziállatok fertőző betegségei; egyetemi tankönyv (Bp., 1999)
- ☞ Fodor László: A madárinfluenza (In. Zuglói Lapok XV. évfolyam 18. szám 2005. november 1.)
- ☞ Háizsárnyasokat érintő madárinfluenza járvány Bács-Kiskun megyében (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 13. évfolyam, 23. szám, 2006. június 16.)
- ☞ Madárinfluenza és fürdés a felszíni vizekben (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 13. évfolyam, 24. szám, 2006. június 23.)
- ☞ Madárinfluenza okozta humán megbetegedések jelentése – Az országos tisztifőorvos utasítása (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 13. évfolyam, 24. szám, 2006. június 23.)
- ☞ Madárinfluenza, 2007. május-december (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 14. évfolyam, 49. szám, 2007. december 14.)
- ☞ Megszűntek a madárinfluenza miatt hozott állategészségügyi korlátozások (In. EPINFO – Epidemiológiai Információs Hetilap; 13. évfolyam, 34. szám, 2006. szeptember 1.)

8. 3. Elektronikus dokumentumok

- ☞ A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 79993/2005. számú közleménye a madárinfluenza megelőzését célzó biztonsági intézkedésekről
- ☞ A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztályának 53152/2006. számú közleménye
- ☞ A madárinfluenza és a Newcastle-betegség elleni védekezés készenléti terve (FVM Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztály, 2005)
- ☞ Nemzeti Influenza Pandémiás Terv (Magyar Köztársaság Egészségügyi Minisztériuma – Országos Tisztifőorvosi Hivatal; 2008. április)

- ☞ Összefoglaló jelentés a Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság minősített időszak felkészültségének értékeléséről
- ☞ Varga János: A madárinfluenza: járvány vagy hisztéria? című előadása (Elhangzott a Mindentudás Egyetemén megrendezett szemináriumon)

8. 4. Internetes oldalak

- ☞ <http://www.antsz.hu/>
- ☞ <http://www.bpallatorvos.hu/>
- ☞ <http://www.ecdc.eu.int/>
- ☞ <http://www.eski.hu/>
- ☞ <http://www.europa.eu.int/>
- ☞ <http://www.fvm.hu/>
- ☞ <http://www.madarinfluenza.lap.hu>
- ☞ <http://www.magyarország.hu/>
- ☞ <http://www.oek.hu/>
- ☞ <http://www.oie.int/>
- ☞ <http://www.police.hu>
- ☞ <http://www.weborvos.hu/>
- ☞ <http://www.who.int/>

9. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: A vizsgálati eredmény kimutatta a lapistói állattartó telepen a H5N1 madárinfluenza vírust

 <p>Csongrád megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság 6724 Szeged, Vasas Szent Péter utca 9. Tel: (62) 551-850, Fax: (62) 426-183 e-mail: csongrad_megye@oai.hu, url: www.mgszhsongrad.hu</p>	<p>Ügyfélfogadás: hétfő: 8 órától - 16 óráig kedd: 8 órától - 16 óráig szerda: 8 órától - 16 óráig péntek: 8 órától - 12 óráig</p>
--	---

Ikt.sz.: 25/1/T/2007.
Előadó: Dr. Farle Csaba

Tárgy: Madárinfluenza vizsgálati eredmény

Csongrád Megyei Védelmi Bizottság
Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság
Katasztrófavédelmi Bizottság
ÁNTSZ Dél-Alföldi Regionális Intézete

S z é k h e l y é n

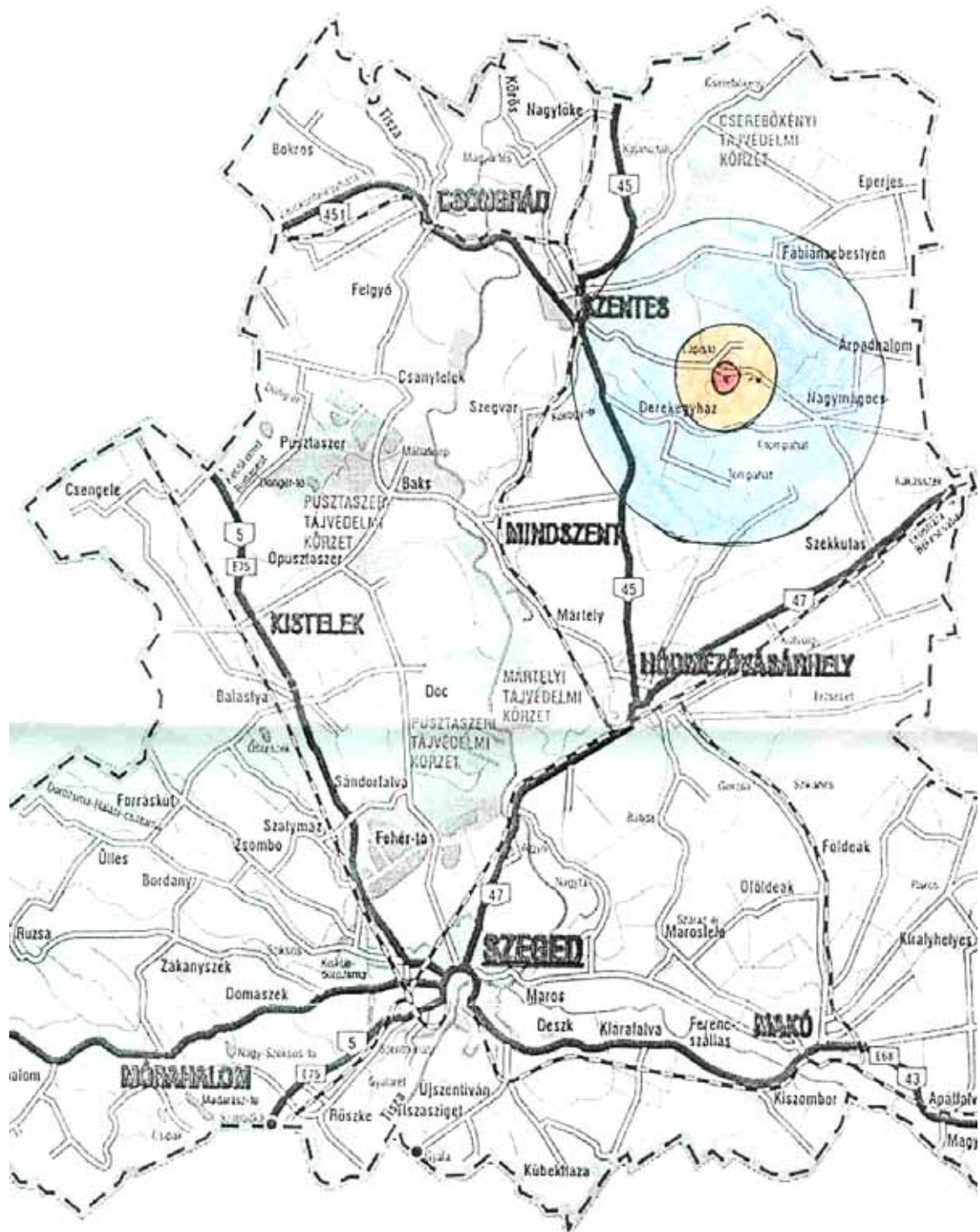
Tájékoztatom, a mellékelt eredményközlő alapján, hogy a Kolos-Agro KFT Szentes-Lapistó telepén tartott lúdállomány laboratóriumi vizsgálata során magas patogenitású (H5N1)vírusterzs okozta madárinfluenzát állapítottak meg.

S z e g e d , 2007. február 6.

Dr. Szigeti Sándor
Igazgató főállatorvos

2. sz. melléklet: Védő- és megfigyelési körzet kijelölése a lapistói állattartó telep körül

3. sz. melléklet: A védő- és megfigyelési körzet magas kockázatú területté minősítéséről szóló határozat

2007.JAN.25 15:48 06 62424529

CSM-I ÁLLAT_EÜ ÁLLOMÁS

#1600 P.001 /002

 <p>Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság 6724 Szeged, Vasas Szent Péter utca 9. Tel: (62) 551-850, Fax: (62) 426-183 e-mail: csongrad_megye@oai.hu, url: www.mgszhcsongrad.hu</p>	<p>Ügyfélfogadás: hétfő: 8 órától - 16 óráig kedd: 8 órától - 16 óráig szerda: 8 órától - 16 óráig péntek: 8 órától - 12 óráig</p>
---	--

Ikt.szám: 00/5/T/CSONG/2007.

Tárgy: „A” terület kijelölése

Handwritten signature and date: 2007.01.26

A Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság, mint I. fokú hatóság, hivatalból indult eljárásban – a 2005. évi CLXXVI.Törvény 35.§ (1) a) pontjában, valamint a 274/2006 (XII.23) Korm rend. 13.§ (3.) bekezdésében és a 44/2002. (V.17.) FVM rendelet 15.§ alapján meghozta a következő

H a t á r o z a t - o t

Az I. fokú hatóság magas patogenitású vírustörzs okozta madárinfluenza megállapítása miatt a Bizottság 2006/415/EK 3. cikk (1) bekezdése alapján a védő- és megfigyelési körzetet „A” területté (magas kockázatú területté) minősíti.

A határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központjához címzett, de az I. fokú hatósághoz két példányban benyújtott illetékmentes fellebbezéssel lehet élni.

Az első fokú hatóság a határozat fellebbezésre tekintet nélküli, azonnali végrehajtását rendeli el.

I n d o k o l á s

Az I. fokú hatóság így határozott, mivel a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatósága (1149 Budapest, Tábornok u. 2.) az M2007-10002823 ikt.számú vizsgálati eredményközlésében a hatósági főállatorvos által a Szentés-Lapistó állattartó telepen vett liba hullákból a magas patogenitású (H5N1) vírustörzs okozta madárinfluenzát állapított meg.

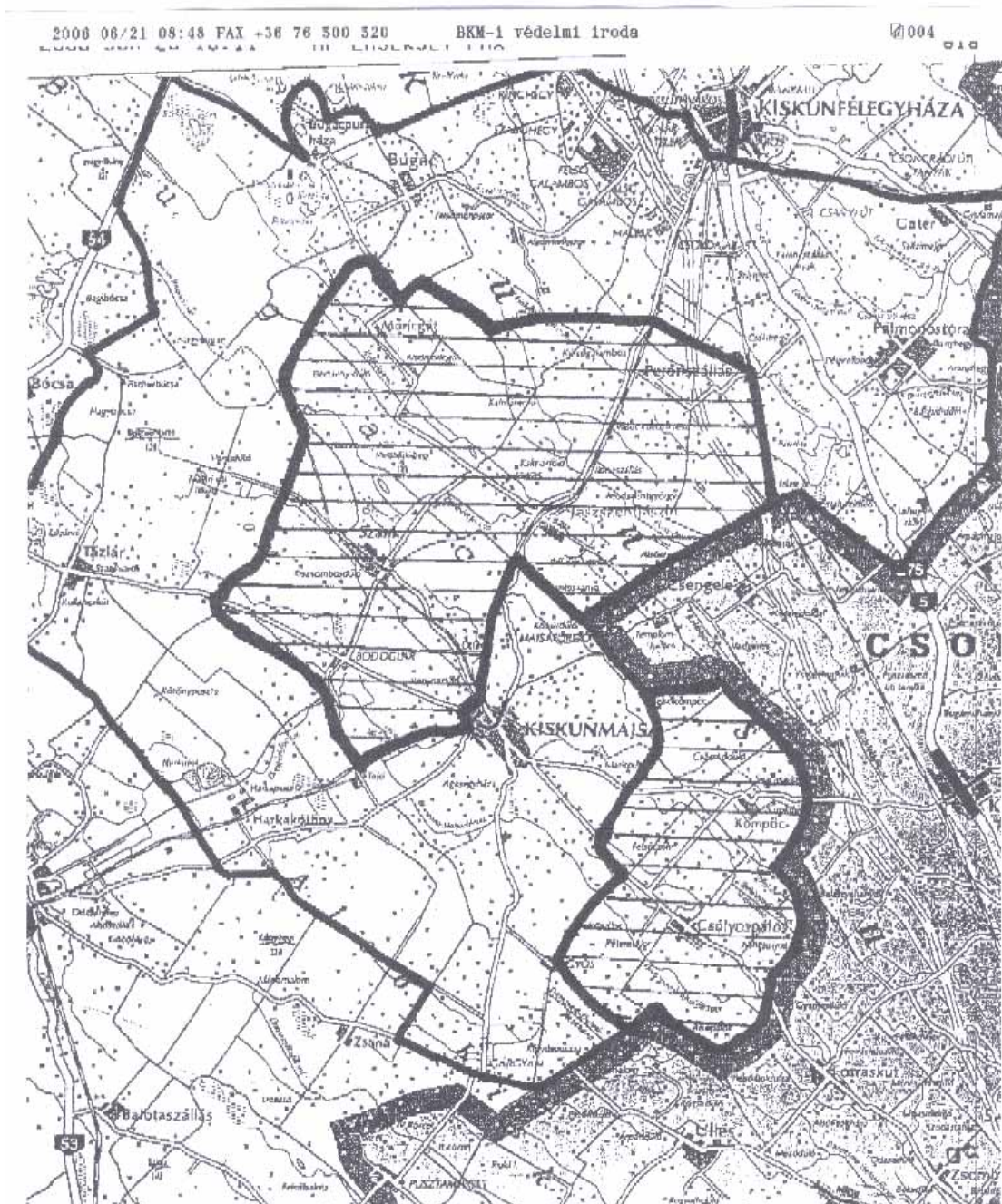
Az I. fokú hatóság a 2006/415/EK Bizottsági határozat 3. cikk (1) bekezdése alapján a védő- és megfigyelési körzetet „A” területnek (magas kockázatú területnek) minősítette.

A korlátozó intézkedések elrendelésére a rendkívül nagy gazdasági és közegészségügyi veszélyt jelentő betegség tovaterjedésének megakadályozása érdekében volt szükség.

A határozat fellebbezésre való tekintet nélküli azonnali végrehajtását a 2004. évi CXL törvény 101. § (3) e) pontja teszi lehetővé és az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI törvény 8. § (1) bekezdése írja elő.

Handwritten signature and date: 2007.01.26

4. sz. melléklet: Védő- és megfigyelési körzet Bodoglár körül

5. sz. melléklet: Lakossági tájékoztató a megfigyelési körzeten belül élők részére

2006.02.17 09:35 FAX 03 33 3427

MRFL KÖZRENDV. D.

03

LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÓ

/10KM-es MEGFIGYELÉSI KÖRZETEN BELÜL ÉLŐK RÉSZÉRE /
Szeremle, Bátormonostor, Dunafálva, Dávod, Vaskút, Gara, Hercegszántó.

Tájékoztatjuk Önöket, hogy Nagybaracska és Csátalja közigazgatási területéről begyűjtött, elhullott vadmadarak vizsgálata során az Országos Állategészségügyi Intézet a madárinfluenza vírusát mutatta ki, ezért a következő szabályokat mindenki köteles betartani a továbbterjedés megakadályozása érdekében:

A községek közigazgatási területén a baromfiakat zárt helyen tartásuk, ott etessék itassák az állományt, a tartási helyeken hatékony eszköz-, személyi és járműfertőtlenítést kell végezni.

Tilos a fenti községekből 2006.02.15-től számítva 15 napon belül baromfi-
tojást más fogságban tartott madarat kivinni, illetve kiszállítani.

Tilos baromfi vagy más madarak részvételével bármilyen rendezvényt tartani,
vaden élő madarakat vadászni.

Tilos alom, trágya és fertőzés terjesztésére alkalmas eszközök /a baromfi
udvarban használatos eszközök /, tárgyak megfigyelési körzetből történő kiszállítása
és beszállítása.

Felhívjuk szíves figyelmüket arra, hogy az állattartó köteles a baromfi-
állománya megbetegedését, esetleges elhullását a helyi állatorvosnak bejelenteni és
annak utasítása szerint eljárni.
Amennyiben az állomány megbetegedése miatt ennek megsemmisítését rendelik el a
tulajdonost az Állam kártalanítani fogja.

A baromfiak tartási helyére csak a tulajdonos, az ápoló, illetve az állatorvos
lépjen be, a be- és kijáratoknál kéz és lábbeli fertőtlenítőt kell elhelyezni
Fertőtlenítésre megfelelő a kereskedelemben kapható hypo higított oldala is.

Nagybaracska és Csátalja településen a baromfiak vizsgálata megkezdődött a
hatósági állatorvosok bevonásával.
Amennyiben elhullott szárnyas, vagy madártetemet talál, **ne nyúljon hozzá**, értesítse
a helyi állatorvost vagy az alábbi telefonszámokon tegyen bejelentést.

A tűzoltóság mellék. 105, rendőrség ügyeleti száma: 107.
illetve 189 kormányzati zóldsám.

Baja, 2006.02.16.

Dr. Fekete Imre
Kerületi Állatorvos

Széll Péter
Polgármester
Helyi Védelmi Bizottság Elnöke

6. sz. melléklet: Lakossági tájékoztató a magyar baromfi védelme érdekében

Védjük meg a magyar baromfit a madárinfluenza veszélytől!

- A baromfi és minden más fogságban tartott madár takarmányozását és itatását zárt vagy legalább fedett helyen kell megoldani úgy, hogy a takarmányhoz / itatóhoz vadon élő madarak, egyéb állatok ne férhessenek hozzá.
- Legyen valamennyi állattartó telepen rend és tisztaság! A szétszóródott takarmány, trágya vagy összegyűlt víz vonzó a vadon élő madarak, illetve a kártevők számára is.
- Fokozottan ügyeljünk arra, hogy a baromfi ne érintkezessen a házi vízszármazásokkal, vadon élő madarakkal, de egyéb háziállatokkal sem.
- Gondoskodjunk rendszeres kártevő- és rágcsálóirtásról.
- Ne engedjük idegen személyeket, járműveket vagy bármely idegen eszközt, felszerelést a baromfiállományunk közé. Amennyiben ez elkerülhetetlen (gondozás, takarmányszállítás, új eszköz beszerzése), győződjünk meg arról, hogy a járművek, eszközök tiszták.
- Az állományba történő belépés előtt mossunk kezet, lehetőség szerint használjunk külön erre a célra tartott (vagy egyszer használatos) köpenyt, csizmát vagy lábszákat. Amennyiben másokat be kell engednünk az állományunkba, ugyanezt tőlük is követeljük meg.
- Lehetőleg ne adjunk és ne kérjünk kölcsön állattartás során használt eszközöket. Az ilyen eszközök számos fertőző betegséget terjeszthetnek, ezért amennyiben ez mégis elkerülhetetlen, csak alapos tisztítás és fertőtlenítés után vigyük azt be a telepünkre.
- Takarmányt csak megbízható, az állat-egészségügyi szolgálat által ellenőrzött forrásból vásároljunk. A takarmány- és állomkészletünket tartsuk rendben, lehetőség szerint zártan, de legalább gondosan lefedve. Gondoskodjunk állataink folyamatos friss, tiszta hővízellátásáról. Ne használjunk itatásra felszíni vizeket (tavak, patakok stb.). Kényszorhelyzetben az ilyen vizet engedélyezett módon fertőtlenítsük.
- Új állomány vásárlásakor legyünk körültekintők. Kizárólag megbízható helyről vásároljunk. Újnan vásárolt állatainkat (a baromfit is) különítsük el a régebben ott lévőktől.
- Tartsuk szemmel az állományunkat. Amennyiben betegség tüneteit észleljük, azonnal értesítsük kezelő állatorvosunkat vagy a legközelebbi állatorvost. A megszokottnál nagyobb arányú elhullás, csökkenő tojástermelés és/vagy takarmányfogyasztás, a légzőszervi tünetek több betegség korai tünete lehetnek.
- Amennyiben fertőző betegség gyanúja merül fel, késlekedés nélkül értesítsük állatorvosunkat. A madárinfluenza és a baromfipestis az Állat-egészségügyről szóló 1995. évi XCI. törvény szerint bejelentési kötelezettség alá tartozik. Járványkórús esetén az elrendelt intézkedésekhez kapcsolódó állami kártalanítás csak az állat-egészségügyi előírások maradéktalan betartása (pl. azonnali bejelentés) esetén adható.

Higiénikus állattartás = Biológiai biztonság

A madárinfluenzán kívül számos fertőző betegség (pl. baromfipestis, szalmonellózis, kampilobakteriózis) terjedhet a baromfi illetve a madarak közvetlen érintkezésével, azok bélsarával és egyéb váladékával, közvetetten pedig a szennyezett takarmánnyal, hővízzel, eszközökkel illetve lábbelikkel. Amennyiben szaktanácsra van szüksége, forduljon állatorvosához.

Tartsuk be a fenti alapvető szabályokat, hogy megvédhessük a hazai baromfiállományt a madárinfluenzától és a többi fertőző betegségtől!

Dr. SÓTH Miklós
országos főállatorvos, mb. főosztályvezető
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Állat-egészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztály

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ	2
1. 1. Áttekintés.....	2
1. 2. A dolgozat célja	3
2. AMIT A MADÁRINFLUENZÁRÓL TUDNI KELL	4
2. 1. Az emberi influenza vírusa.....	4
2. 2. A madárinfluenza vírusa.....	4
2. 3. A humán megbetegedést okozó madárinfluenza vírus	9
2. 4. A madárinfluenza elleni oltóanyagról	13
3. JOGI SZABÁLYOZÁS.....	16
3. 1. Állategészségügyi és járványügyi intézkedések.....	16
3. 1. 1. Az állategészségügyi hatóság feladat- és jogköre	19
3. 1. 2. A magyar állategészségügy rendszere és annak irányítása	22
3. 2. A madárinfluenza megállapítása és az azt követő feladatok	24
4. MADÁRINFLUENZA MAGYARORSZÁGON	27
4. 1. A védelmi igazgatási rendszer tevékenysége madárinfluenza vírus megjelenése esetén	27
4. 2. Madárinfluenza 2006-ban.....	29
4. 3. Madárinfluenza 2007-ben.....	32
5. A MADÁRINFLUENZA, MINT VILÁGJÁRVÁNY?.....	36
5. 1. A világjárvány kialakulása	36
5. 2. A vándormadarak szerepe a világjárvány kialakulásában.....	39
6. A MADÁRINFLUENZA JÁRVÁNYRA VALÓ FELKÉSZÜLÉS FELADATAI	42
6. 1. ECDC helye és szerepe a madárinfluenza járvány elleni védekezésben.....	42
6. 2. A Nemzeti Influenza Pandémiás Terv	44
6. 3. Az állattartók feladatai a járványkitörés kockázatának csökkentése érdekében	48
6. 4. Megelőzés és védekezés	50

7. BEFEJEZÉS	53
7. 1. Következtetések, ajánlások.....	53
8. IRODALOMJEGYZÉK	55
8. 1. Felhasznált jogszabályok és szabályzók.....	55
8. 2. Felhasznált könyvek, újságcikkek	55
8. 3. Elektronikus dokumentumok.....	56
8. 4. Internetes oldalak.....	57
9. MELLÉKLETEK	58
1. sz. melléklet: A vizsgálati eredmény kimutatta a lapistói állattartó telepen a H5N1 madárinfluenza vírust	58
2. sz. melléklet: Védő- és megfigyelési körzet kijelölése a lapistói állattartó telep körül ...	59
3. sz. melléklet: A védő- és megfigyelési körzet magas kockázatú területté minősítéséről szóló határozat	60
4. sz. melléklet: Védő- és megfigyelési körzet Bodoglár körül.....	61
5. sz. melléklet: Lakossági tájékoztató a megfigyelési körzetben élők részére	62
6. sz. melléklet: Lakossági tájékoztató a magyar baromfi védelme érdekében	63
TARTALOMJEGYZÉK	64